

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU
ŁOMŻYŃSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO NA LATA 2014-2020
ZAŁĄCZNIK NR 1 - INWESTYCJE ZINTEGROWANE O ZNACZENIU SUBREGIONALNYM

Załącznik nr 1
Inwestycje zintegrowane o znaczeniu subregionalnym

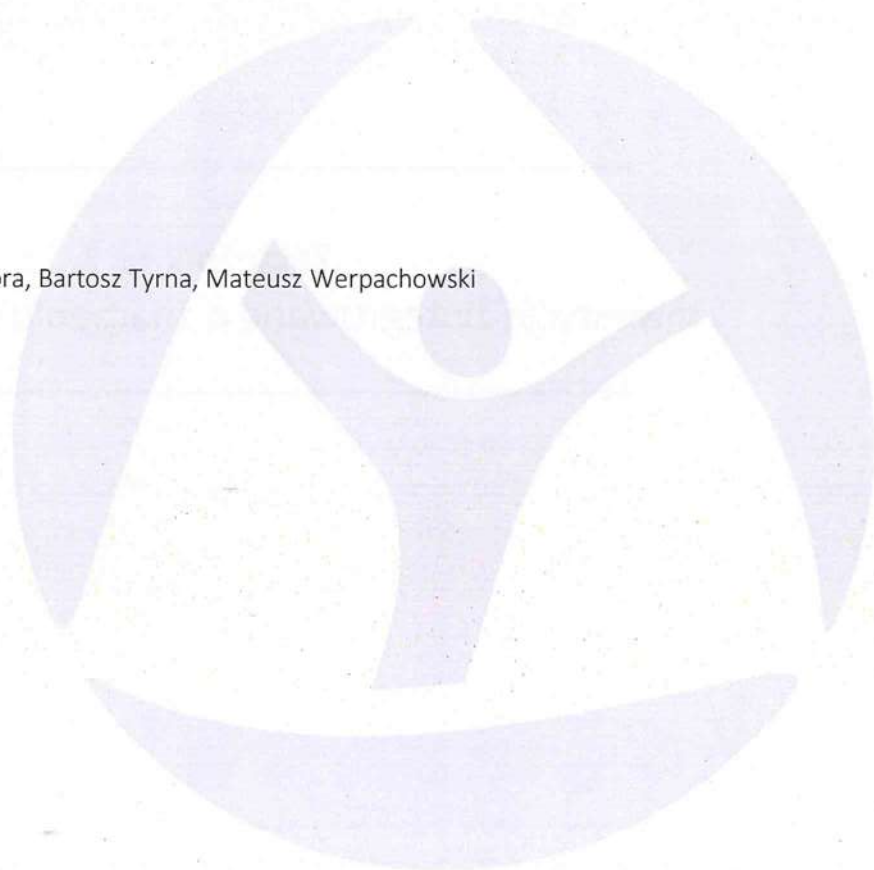
Opracowanie:

Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Gospodarczych DELTA PARTNER

Zespół Redakcyjny:

Roman Gruszczyk, dr Bożena Sikora, Bartosz Tyrna, Mateusz Werpachowski

Okładka:

Pierwsza strona od lewej: Rozlewisko rzeki Narew, Panorama Piątnicy, Panorama Nowogrodu,
pod spodem - Port Łomża (fot. Grzegorz Gwizdon)

Druga strona od lewej: Katedra św. Michała Archanioła w Łomży, Skansen Kurpiowski w Nowogrodzie,
Forty carskie w Piątnicy

Łomża - Cieszyn 2015 r.

Spis treści

1. Inwestycje zintegrowane o znaczeniu subregionalnym w ramach celu strategicznego 1.....	5
1.1 Projekty przypisane do celu operacyjnego 1.1 Poprawa dostępności i jakości stref aktywności gospodarczej.....	8
1.2 Projekty przypisane do celu operacyjnego 1.2 Wzmocnienie zasobów ludzkich i aktywizacja zawodowa.....	12
1.3 Projekty przypisane do celu operacyjnego 1.3 Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej	16
2. Inwestycje zintegrowane o znaczeniu subregionalnym w ramach celu strategicznego 2.....	23
2.1 Projekty przypisane do celu operacyjnego 2.1 Poprawa stanu środowiska przyrodniczego oraz rewaloryzacja obiektów zabytkowych	25
2.2 Projekty przypisane do celu operacyjnego 2.2 Rozwój inteligentnych transportów	34
3. Inwestycje zintegrowane o znaczeniu subregionalnym w ramach celu strategicznego 3.....	40
3.1 Projekty przypisane do celu operacyjnego 3.1 Rewitalizacja społeczna i infrastrukturalna – nowoczesna edukacja i ochrona zdrowia.....	42
3.2 Projekty przypisane do celu operacyjnego 3.2 Rewitalizacja społeczna i infrastrukturalna – wzmocnienie integracji społecznej	51
Spis tabel	56

1. Inwestycje zintegrowane o znaczeniu subregionalnym w ramach celu strategicznego 1

Poniżej zestawiono projekty zintegrowane o znaczeniu subregionalnym przypisane do poszczególnych celów operacyjnych w ramach celu strategicznego 1: Tworzenie warunków dla dynamicznego wzrostu gospodarczego Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego w oparciu o potencjał tzw. „zielonego przemysłu”, dostępność terenów inwestycyjnych oraz wydajny układ komunikacyjny.

Tabela 1 Koncepcja strategiczna dla ŁOF – Cel strategiczny 1, cele operacyjne i projekty

Cel strategiczny 1 Tworzenie warunków dla dynamicznego wzrostu gospodarczego Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego w oparciu o potencjał tzw. „zielonego przemysłu”, dostępność terenów inwestycyjnych oraz wydajny układ komunikacyjny		
Cel operacyjny 1.1 Poprawa dostępności i jakości stref aktywności gospodarczej	Cel operacyjny 1.2 Wzmocnienie zasobów ludzkich i aktywizacja zawodowa	Cel operacyjny 1.3 Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej
Projekty		
Łączą nas drogi – Usprawnienia drogowe w ŁOF	Aktywizacja zawodowa w oparciu o zawody zielonych przemysłów	Przygotowanie i uzbrojenie terenów inwestycyjnych na obszarze ŁOF
Łączą nas rzeka – miejsca integracji	Agroturystyka i samozatrudnienie 45+	Wykształcone kadry motorem gospodarki
Łączą nas - rzeka rewitalizacja	Zielone miejsca pracy w ŁOF	Pieniądze na start
	Letnie imprezy kulturalno rozrywkowe na terenie ŁOF	Przedsiębiorczy 50&30
		Program wsparcia uczniów szkół zawodowych na terenie ŁOF
		ŁOF – kadry zielonych przemysłów
		Targi eko żywności ŁOF

Źródło: opracowanie własne

Zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy samorządów skupionych w Łomżyńskim Obszarze Funkcjonalnym wymaga skoordynowanej interwencji publicznej z uwzględnieniem aspektu terytorialnego – dostrzeganie słabości i wykorzystywanie przewag w skali subregionalnej. Przedsięwzięcia w formule inwestycji zintegrowanych o znaczeniu subregionalnym, które mają być zrealizowane w ramach trzech celów operacyjnych przypisanych do celu strategicznego 1, skupiają się na komplementarnych względem siebie i wyselekcjonowanych działaniach, dotyczących dostępności i jakości stref aktywności gospodarczej, zasobów ludzkich i atrakcyjności inwestycyjnej obszaru, których wybór do realizacji w formule inwestycji zintegrowanych o znaczeniu subregionalnym był podyktowany skutecznością i osiągnięciem rezultatów oddziaływujących na cały Łomżyński Obszar Funkcjonalny. Kluczowym założeniem strategicznym jest efektywność zaprojektowanej interwencji. Wybrane działania w ramach omawianych celów operacyjnych mają charakter jednorodny skupiając się na kwestiach gospodarki, rynku pracy i usprawnień komunikacyjnych.

Realizacja działań w ramach wyznaczonych celów operacyjnych prowadzi do zniwelowania zjawisk postrzeganych jako bariery dla rozwoju Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego. Dlatego ogromne znaczenie mają działania usprawniające układ komunikacyjny Obszaru oraz działania w wyniku których zrewitalizowane zostaną tereny nad rzeką Narew i przywrócone będą szerokie możliwości jej wykorzystania dla celów rozwoju gospodarczo-społecznego. Dostępność transportowa obszaru ma wielopłaszczyznowy charakter, ogniskuje się m. in. wokół niedostatecznego rozwoju połączeń międzygminnych, braku obwodnicy Łomży, co dezorganizuje przestrzeń komunikacyjną w obszarze, niemniej najważniejszym zidentyfikowanym deficytem jest brak integracji regionalnego systemu komunikacyjnego z siecią TEN-T. i brak połączenia kolejowego. Determinantą rozwoju społeczno-gospodarczego obszarów funkcjonalnych, szczególnie tych tworzonych wokół ośrodków wojewódzkich, jest szeroko rozumiana dostępność obszaru. Mając na uwadze, że przez teren województwa biegnie jeden z wariantów europejskiego korytarza transportowego tzw. Via Baltica (fragmenty dróg krajowych nr 8 i 61), dzięki czemu region ma szansę stać się ważnym szlakiem komunikacyjnym o znaczeniu europejskim, umożliwiającym bezpośrednie połączenie w transporcie lądowym pomiędzy krajami bałtyckimi a resztą UE, a także perspektywę budowy obwodnicy Łomży (budowa obwodnicy Łomży i całej Via Baltica znalazła się na 2 i 3 miejscu listy najważniejszych inwestycji w regionie w podpisanym Kontrakcie Terytorialnym samorządu województwa z rządem), należy skupić się na wykorzystaniu tych przewag infrastrukturalnych w rozwoju gospodarczym regionu. Spójny system komunikacyjny efektywnie włączający Obszar do sieci TEN-T umożliwi wykorzystanie zidentyfikowanych potencjałów regionu i przyczyni się do wzrostu jego konkurencyjności gospodarczej, co również bezpośrednio wpłynie na jego atrakcyjność osiedleńczą. Potencjałem stanowiącym główny czynnik wpływający

na tworzenie przewagi konkurencyjnej regionu jest ogólnie rozumiana obecność ruchu tranzytowego i transgranicznego. Interwencja publiczna ukierunkowana na wzrost dostępności transportowej obszaru ma kluczowe znaczenie w kontekście zwiększania atrakcyjności inwestycyjnej regionu oraz rozwoju społeczno-gospodarczego stanowiącego podstawowy cel samorządów skupionych w Łomżyńskim Obszarze Funkcjonalnym. Jednocześnie usprawnienia w zakresie połączeń drogowych wpłyną na wzrost jakości życia mieszkańców oraz atrakcyjność osiedleńczą obszaru.

Zrównoważony rozwój obszarów funkcjonalnych oparty jest w głównej mierze o stworzenie odpowiednich warunków dla rozwoju przedsiębiorczości. Uzasadnieniem podjętych działań jest podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego, które prowadzi do właściwego przygotowania terenów inwestycyjnych co przełoży się na zwiększenie liczby miejsc pracy, wykształcenia kadry zawodowej dostosowanej do potrzeb regionalnego rynku pracy, ze wskazaniem na tzw. „zielone przemysły”. Działania tego rodzaju przyczynią się do rozwoju nowoczesnej gospodarki, transferu technologii i rozwoju kooperujących z dużymi inwestorami lokalnych przedsiębiorstw. Dużym wyzwaniem cywilizacyjnym samorządów obszaru jest zwiększające się wykluczenie społeczne i ubóstwo części mieszkańców, począwszy od osób z wyuczoną bezradnością, poprzez trwale bezrobotnych, po osoby pracujące, a jednak żyjące w biedzie, również stanowią istotny obszar problemowy. Budujący się w Polsce sektor gospodarki społecznej stwarza duże szanse dla zwiększenia zatrudnienia dla osób z różnych powodów zagrożonych wykluczeniem społecznym.

1.1 Projekty przypisane do celu operacyjnego 1.1 Poprawa dostępności i jakości stref aktywności gospodarczej

Tytuł projektu: **Łączą nas drogi – usprawnienia drogowe w Łomżyńskim Obszarze Funkcjonalnym**

Projekt jest zgodny z rekomendacjami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020:

- Oś Priorytetowa IV Poprawa dostępności transportowej;
- Cel tematyczny 7: Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej;
- Priorytet inwestycyjny 7.2: Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T w tym z węzłami multimodalnymi.

Tabela 2 Logika interwencji projektu pn. Łączą nas drogi – usprawnienia drogowe w ŁOF

Cel strategiczny
Tworzenie warunków dla dynamicznego wzrostu gospodarczego Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego w oparciu o potencjał tzw. „zielonego przemysłu”, dostępność terenów inwestycyjnych oraz wydajny układ komunikacyjny
Cel operacyjny
Poprawa dostępności i jakości stref aktywności gospodarczej
Tytuł projektu
Łączą nas drogi – usprawnienia drogowe w Łomżyńskim Obszarze Funkcjonalnym
Istniejące problemy, przyczyny realizacji przedsięwzięcia (opis sytuacji problemowej)
Układ komunikacyjny Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego przejawia określone trudności. Głównym problemem, który skłonił beneficjenta do powzięcia decyzji o realizacji projektu jest zły stan sieci drogowej obszaru, w sposób widoczny zmniejszający atrakcyjność inwestycyjną i jakość życia jego mieszkańców. Z jednej strony zły stan dróg zagraża bezpieczeństwu mieszkańców, szczególnie w kontekście obecności na drogach (szczególnie w Łomży i Nowogrodzie) ruchu tranzytowego i ciężkiego. Z drugiej strony, w kontekście szans na dynamiczny rozwój gospodarczy, problematyczna jest stosunkowo mała dostępność do terenów inwestycyjnych. Stan techniczny infrastruktury drogowej znacznie obniża parametry eksploatacyjne. Przywrócenie potencjalnej drożności dróg wymaga licznych napraw i remontów. Dla celów optymalnego dostosowania sieci transportowej do potrzeb mieszkańców konieczne jest wykonanie kolejnego kroku, tj. modernizacji, przebudowy. Prowadzić to będzie także do poprawy bezpieczeństwa w transporcie. Powyższe problemy rozwiązane zostaną poprzez poprawę jakości dróg powiatowych i gminnych, będących elementem regionalnej sieci drogowej. Szczególne znaczenie dla osiągnięcia celu ma połączenie kluczowej sieci drogowej Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego z drogami znajdującymi się w sieci TEN-T, drogami międzynarodowymi i krajowymi. Ważna jest również poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego oraz zwiększenie atrakcyjności terenów inwestycyjnych.
Cel przedsięwzięcia. Cel ogólny / cele szczegółowe
Główne cele projektu w aspekcie dotyczącym zakresu rzeczowego to przede wszystkim: - ukształtowanie efektywnego i zintegrowanego systemu transportowego Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego - poprawa funkcjonalności i parametrów technicznych układu kluczowych elementów sieci drogowej obszaru
Uzasadnienie przedsięwzięcia
Dla dynamicznego wzrostu gospodarczego Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego kluczowe znaczenie ma powstanie nowych terenów inwestycyjnych i konieczność połączenia ich z infrastrukturą TEN-T.

Uzasadnieniem do działania jest potrzeba połączenia układem komunikacyjnym podstrefy SSSE z drogą S61 oraz drogą wojewódzką nr 677.

Ważne jest zapewnienie połączenia transportowego kolejową stacją przeładunkową.

Efekty przedsięwzięcia

Budowa dróg:

- „Usprawnienia drogowych połączeń regionalnych w granicach Łomży – V etap (drogi wojewódzkie: ul. Meblowa – III etap i ul. Nowogrodzka)”,
- budowa ul. Zawadzkiej w Łomży,
- budowa ul. Wojska Polskiego, Zjazd i Szosa Zambrowska – dróg krajowych miasta Łomży na prawach powiatu
- przebudowa drogi powiatowej nr 1904B Łomża – Jednaczewo – Nowogród,
- przebudowa ul. Armii Krajowej w Starych Kupiskach jako mini obwodnicy Łomży na kierunku Ostrołęka - Nowogród,
- przebudowa drogi powiatowej Stara Łomża-Pniewo nr 1937B w kierunku Stacji Narciarskiej Rybno,
- przebudowa drogi gminnej 105711B droga krajowa 63 – Modzele Skudosze – Modzele – Wypychy,
- przebudowa drogi gminnej ul. Parkowa w Starej Łomży przy Szosie do Starej Łomży nad Rzeką,
- przebudowa drogi powiatowej w Nowogrodzie, ul. Cmentarna, droga nr 1912B Nowogród-Chojny,
- przebudowa dróg gminnych w Nowogrodzie, ul. Glogera do ul. Cmentarnej, ul. Targowa, + łącznik z drogą wojewódzką nr 645,
- przebudowa drogi powiatowej Piątnica Włociańska –Drozdowo,
- budowa (remonty) dróg gminnych w Piątnicy celem ich połączenia z istniejącą siecią dróg powiatowych i wojewódzkich,
- utworzenie sieci ścieżek i tras rowerowych łączących miejscowości ŁOF.

Proponowane wskaźniki pomiaru efektywności projektu

Wskaźnik produktu	- długość wybudowanych i przebudowanych dróg [km]
Wskaźnik rezultatu	- WMDT (wskaźnik międzygałęziowej dostępności transportowej)

Źródło: opracowanie własne

Tytuł projektu: **Łączy nas rzeka – miejsca integracji**

Projekt jest zgodny z rekomendacjami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020:

- Oś Priorytetowa VI Ochrona środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami;
- Cel tematyczny 6: Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami;
- Priorytet inwestycyjny 6.4: Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program NATURA 2000 i zieloną infrastrukturę.

Tabela 3 Logika interwencji projektu pn. Łączy nas rzeka – miejsca integracji

Cel strategiczny	
Tworzenie warunków dla dynamicznego wzrostu gospodarczego Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego w oparciu o potencjał tzw. „zielonego przemysłu”, dostępność terenów inwestycyjnych oraz wydajny układ komunikacyjny	
Cel operacyjny	
Poprawa dostępności i jakości stref aktywności gospodarczej	
Tytuł projektu	
Łączy nas rzeka – miejsca integracji	
Istniejące problemy, przyczyny realizacji przedsięwzięcia (opis sytuacji problemowej)	
Ogromnym atutem Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego jest ekosystem rzeki Narwi, zapewniający szerokie walory przyrodnicze. Niestety w znaczącym zakresie są to tereny zdegradowane i zdewastowane przez ludność. Wymagają one szczególnej dbałości w kontekście utrwalania ich walorów przyrodniczych i krajobrazowych, poprzez działania, które doprowadzą do utrzymania bioróżnorodności i przywrócenia pierwotnych zasobów naturalnych. Obecny stan terenów skutkuje niewykorzystaniem potencjału obszaru w kontekście zdynamizowania jego rozwoju gospodarczego	
Cel przedsięwzięcia. Cel ogólny / cele szczegółowe	
Udrożnienie rzeki i zagospodarowanie miejsc postojowych – portów/przystani na Narwi umożliwi reaktywację żeglugi narwiańskiej, uprawianie rekreacji i sportów wodnych, ale przede wszystkim włączenie komunikacyjne drogą wodną do sieci europejskich dróg wodnych: E 40 Morze Bałtyckie(Gdańsk) – Morze Czarne (Odessa) i E 70 Ocean Atlantycki (Antwerpia) – Morze Bałtyckie (Kaliningrad). Działanie w sposób znaczący podniesie atrakcyjność turystyczną obszaru, co stanowi potencjał dla rozwoju gospodarczego i aktywności zawodowej mieszkańców.	
Uzasadnienie przedsięwzięcia	
Realizacja trzech etapów budowy łomżyńskich bulwarów, bezpiecznego połączenia pieszego z Piątnicą oraz realizacja bulwarów i portu w Nowogrodzie, budowa przystani rzecznej w Piątnicy i Siemieniu Nadrzecznym tworzą podstawy do integracji gospodarczej i społecznej gmin, powstawania nowych miejsc pracy w obsłudze turystyki i rekreacji, żegludze rzecznej, gastronomii, handlu, reklamie i promocji w tym z zastosowaniem TIK, co uaktywni potencjał gospodarczy i aktywność zawodową mieszkańców ŁOF. Powstanie kompleksu ścieżek rowerowych, miejsc wypoczynku, siłowni zewnętrznych i placów zabaw sprzyjać będzie integracji międzypokoleniowej. Powstanie kompleksów rekreacyjno- wypoczynkowych skanalizuje i uporządkuje przemieszczanie się osób i zapewni znaczne zmniejszenie ingerencji w obszarach chronionych ekosystemów. Zainstalowany monitoring pozwoli ograniczyć zanieczyszczanie cennych przyrodniczo terenów.	
Efekty przedsięwzięcia	
<ul style="list-style-type: none"> - budowa Portu i bulwary w Nowogrodzie, - budowa II i III etapu bulwarów w Łomży, - budowa infrastruktury rekreacyjno-wypoczynkowej i ścieżek rowerowych, - budowa przystani rzecznej w Siemieniu Nadrzecznym, - budowa przystani rzecznej w Piątnicy oraz drogi dojazdowej do przystani, - zagospodarowanie terenów rekreacyjnych nad Narwią w rejonie między Jednaczewem a Łomżą, - przebudowa dróg wraz z trasami rowerowymi - ciąg nadnarwiański (obecnie droga pow. nr 1900B oraz 1934B). 	
Proponowane wskaźniki pomiaru efektywności projektu	
Wskaźnik produktu	- długość utworzonych szlaków wodnych [km]
Wskaźnik rezultatu	-

Źródło: opracowanie własne

Tytuł projektu: Łączy nas rzeka - rewitalizacja

Projekt jest zgodny z rekomendacjami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020:

- Oś Priorytetowa VI Ochrona środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami;
- Cel tematyczny 6: Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami;
- Priorytet inwestycyjny 6.4: Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program NATURA 2000 i zieloną infrastrukturę.

Tabela 4 Logika interwencji projektu pn. Łączy nas rzeka - rewitalizacja

Cel strategiczny	
Tworzenie warunków dla dynamicznego wzrostu gospodarczego Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego w oparciu o potencjał tzw. „zielonego przemysłu”, dostępność terenów inwestycyjnych oraz wydajny układ komunikacyjny	
Cel operacyjny	
Poprawa dostępności i jakości stref aktywności gospodarczej	
Tytuł projektu	
Łączy nas rzeka - rewitalizacja	
Istniejące problemy, przyczyny realizacji przedsięwzięcia (opis sytuacji problemowej)	
Zasadniczym powodem podjęcia przedsięwzięcia jest przywrócenie naturalnej spływności rzeki Narwi, której koryto zasypane jest gruzem budowlanym, kamieniami, grubym żwirem w efekcie czego powstały rafy zmieniające i zanieczyszczające środowisko, uniemożliwiające żeglugę rekreacyjną, turystyczną i transport wodny.	
Cel przedsięwzięcia. Cel ogólny / cele szczegółowe	
W celu przywrócenia naturalnej spływności rzeki należy wykonać przejścia w sztucznych przegrodach o szerokości min. 20 m, Nowogród- 180 i 182/183 km, Szablak – 186 km, Czarnocin – 202 km, Piątnica – 205 km, Łomża – 208 km Siemień Nadrzeczny – 218km Rakowo Boginie – 230km.	
Uzasadnienie przedsięwzięcia	
Udrożnienie rzeki Narwi umożliwi reaktywację żeglugi narwiańskiej, uprawianie rekreacji i sportów wodnych, ale nade wszystko włączenie komunikacyjne drogą wodną do sieci europejskich dróg wodnych : E 40 Morze Bałtyckie(Gdańsk) – Morze Czarne (Odessa) i E 70 Ocean Atlantycki (Antwerpia) – Morze Bałtyckie (Kaliningrad). Projekt przyczynić się może do kreowania miejsc pracy w obiektach i na terenach związanych z rzeką.	
Efekty przedsięwzięcia	
- likwidacja zapory kamiennej i odtworzenie naturalnej wyspy narwiańskiej w Nowogrodzie, - wykonanie przejść w rafach gruzowo-kamiennych na odcinku Nowogród - Łomża - Wizna.	
Proponowane wskaźniki pomiaru efektywności projektu	
Wskaźnik produktu	- długość utworzonych szlaków turystycznych [km]
Wskaźnik rezultatu	---

Źródło: opracowanie własne

1.2 Projekty przypisane do celu operacyjnego 1.2 Wzmocnienie zasobów ludzkich i aktywizacja zawodowa

Tytuł projektu: **Aktywizacja zawodowa w oparciu o zawody zielonych przemysłów**

Projekt jest zgodny z rekomendacjami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020:

- Oś Priorytetowa III Kompetencje i kwalifikacje;
- Cel tematyczny 10: Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie;
- Priorytet inwestycyjny 10.3: Poprawa dostępności i wspieranie uczenia się przez całe życie, podniesienie umiejętności i kwalifikacji siły roboczej i zwiększenie dopasowania systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy m.in. przez poprawę jakości kształcenia i szkolenia zawodowego oraz utworzenia i rozwijanie systemów uczenia się poprzez praktykę i przyuczania do zawodu, takich jak dwutorowe systemy kształcenia.

Tabela 5 Logika interwencji projektu pn. Aktywizacja zawodowa w oparciu o zawody zielonych przemysłów

Cel strategiczny	
Tworzenie warunków dla dynamicznego wzrostu gospodarczego Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego w oparciu o potencjał tzw. „zielonego przemysłu”, dostępność terenów inwestycyjnych oraz wydajny układ komunikacyjny	
Cel operacyjny	
Wzmocnienie zasobów ludzkich i aktywizacja zawodowa	
Tytuł projektu	
Aktywizacja zawodowa w oparciu o zawody zielonych przemysłów	
Istniejące problemy, przyczyny realizacji przedsięwzięcia (opis sytuacji problemowej)	
Oferta kształcenia zawodowego w szkołach ponadgimnazjalnych na terenie ŁOF jest niedostosowana do potrzeb rynku. Absolwenci mają problem z podjęciem pracy, gdyż dysponują możliwościami na które nie ma zapotrzebowania.	
Cel przedsięwzięcia. Cel ogólny / cele szczegółowe	
Projekt ma celu zwiększenie mobilności zawodowej w szczególności osób młodych oraz pomoc w znalezieniu zatrudnienia na każdym etapie kształcenia. Istotne jest kształcenie w branżach związanych z przetwórstwem rolno-spożywczym oraz branżami z nim powiązanymi.	
Uzasadnienie przedsięwzięcia	
Zmiany zachodzące na rynku pracy wymuszają dostosowanie metod nauczania na wszystkich szczeblach do nowych warunków. Rozwój najbardziej poszukiwanych kwalifikacji wymaga istnienia kompleksowego systemu edukacyjnego, w tym kształcenia ustawicznego, umożliwiającego podnoszenie posiadanych umiejętności oraz reorientację zawodową. Niezbędne są inwestycje zmierzające do powiązania edukacji ze sferą gospodarczą. Działania te przyczynią się niewątpliwie do pozytywnych zmian na rynku pracy i zaowocują w przyszłości rozwojem gospodarczym regionu oraz wzmocnią jego atrakcyjność jako miejsca lokowania inwestycji.	
Efekty przedsięwzięcia	
Kształcenie zawodowe będzie dostosowane do potrzeb sfery gospodarczej co umożliwi podjęcie pracy. Zmniejszając tym samym proces migracji zarobkowej zarówno w Polsce jak i za granicę. Istotną rolę odegrają w tym procesie partnerstwa z pracodawcami lub organizacjami pracodawców, szkołami zawodowymi, urzędem pracy, oraz uczelniami wyższymi kształcącymi na potrzeby zielonych przemysłów.	
Proponowane wskaźniki pomiaru efektywności projektu	
Wskaźnik produktu	- liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy [os.], - liczba szkół zawodowych współpracujących z pracodawcami w programie [szt.]
Wskaźnik rezultatu	- liczba osób które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu [os.]

Źródło: opracowanie własne

Tytuł projektu: **Agroturystyka i samozatrudnienie 45+**

Projekt jest zgodny z rekomendacjami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020:

- Oś Priorytetowa II Przedsiębiorczość i aktywność zawodowa;
- Cel tematyczny 8: Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników;
- Priorytet inwestycyjny 8.7: Samozatrudnienie, przedsiębiorczość oraz tworzenie nowych miejsc pracy.

Tabela 6 Logika interwencji projektu pn. Agroturystyka i samozatrudnienie 45+

Cel strategiczny:	
Tworzenie warunków dla dynamicznego wzrostu gospodarczego Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego w oparciu o potencjał tzw. „zielonego przemysłu”, dostępność terenów inwestycyjnych oraz wydajny układ komunikacyjny	
Cel operacyjny:	
Wzmocnienie zasobów ludzkich i aktywizacja zawodowa	
Tytuł projektu	
Agroturystyka i samozatrudnienie 45+	
Istniejące problemy, przyczyny realizacji przedsięwzięcia (opis sytuacji problemowej)	
Łomżyński Obszar Funkcjonalny cechuje niski poziom przedsiębiorczości. Mieszkańcy będący w wieku produkcyjnym pozostają często nieaktywni zawodowo ze względu na niepełnosprawność, niskie wykształcenie i niewystarczające kwalifikacje zawodowe.	
Cel przedsięwzięcia. Cel ogólny / cele szczegółowe	
Celem projektu jest wzrost samozatrudnienia poprzez otrzymanie kompleksowego wsparcia finansowego, szkoleniowo – doradczego z naciskiem na prowadzenie działalności. Projekt jest skierowany do osób, które są zdecydowane rozpocząć działalność gospodarczą ulokowaną na uporządkowanych terenach w pobliżu obiektów wokół rzeki Narew.	
Uzasadnienie przedsięwzięcia	
Projekt przyczyni się do obniżenia poziomu bezrobocia, wzrostu przedsiębiorczości.	
Efekty przedsięwzięcia	
Poprzez działania:	
- wsparcie szkoleniowo-doradcze z nastawieniem na szkolenia zawodowe wg indywidualnych potrzeb grupy docelowej,	
-finansowe bezzwrotne dotacje dla osób fizycznych w zakresie uruchomienia działalności gospodarczej: bezzwrotne dotacje dla osób w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy + finansowanie pomostowe w początkowej fazie funkcjonowania przedsiębiorstwa (6 pierwszych miesięcy – wsparcie pomostowe podstawowe, 6 kolejnych miesięcy – pomostowe przedłużone),	
-subsidiowane zatrudnienie na okres 3 miesięcy+ doposażenie stanowiska pracy zaktywizowane zostaną osoby, które mają problem w reaktywowaniu się na rynku pracy.	
Proponowane wskaźniki pomiaru efektywności projektu	
Wskaźnik produktu	- liczba osób, które otrzymały środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie [os]
Wskaźnik rezultatu	- liczba osób zatrudnionych po opuszczeniu programu (w tym samozatrudnieni) [os], - liczba utworzonych mikroprzedsiębiorstw działających 30 miesięcy po uzyskaniu wsparcia finansowego [szt], - liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej [os].

Źródło: opracowanie własne

Tytuł projektu: **Zielone miejsca pracy w ŁOF**

Projekt jest zgodny z rekomendacjami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020:

- Oś Priorytetowa VI Ochrona środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami;
- Cel tematyczny 6: Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami;
- Priorytet inwestycyjny 6.4: Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program NATURA 2000 i zieloną infrastrukturę.

Tabela 7 Logika interwencji projektu pn. Zielone miejsca pracy w ŁOF

Cel strategiczny	
Tworzenie warunków dla dynamicznego wzrostu gospodarczego Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego w oparciu o potencjał tzw. „zielonego przemysłu”, dostępność terenów inwestycyjnych oraz wydajny układ komunikacyjny	
Cel operacyjny	
Wzmocnienie zasobów ludzkich i aktywizacja zawodowa	
Tytuł projektu	
Zielone miejsca pracy w ŁOF	
Istniejące problemy, przyczyny realizacji przedsięwzięcia (opis sytuacji problemowej)	
Rozwój gospodarczy na terenie Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego uzależniony jest od uwarunkowań przyrodniczych regionu. Preferowane są branże o niskiej szkodliwości dla środowiska. W kontekście problemu jakim jest bezrobocie, generowanie miejsc pracy w sektorze zielonej gospodarki i jej promocja stają się istotnym czynnikiem rozwoju gospodarczego. Zielona gospodarka polega na prowadzeniu wszelkiej działalności gospodarczej z poszanowaniem dóbr przyrody i w taki sposób, aby nie spowodować nieodwracalnych zmian w środowisku naturalnym. Czynnikiem sprzyjającym wprowadzaniu rozwiązań przyjaznych środowisku naturalnemu jest świadomość proekologiczna osób zarządzających oraz efekt zysku z proekologicznej działalności.	
Cel przedsięwzięcia. Cel ogólny / cele szczegółowe	
Celem przedsięwzięcia jest stworzenie warunków dla rozwoju aktywności zawodowej w obrębie zielonych miejsc pracy (ZMP) poprzez rozwój partnerstwa publiczno – społecznego oraz publiczno-prywatnego i współpracy na rzecz rozwoju ZMP w regionie łomżyńskim do końca grudnia 2020 r., stworzenie subregionalnego partnerstwa publiczno- społecznego na rzecz rozwoju zasobów ludzkich w obrębie ZMP oraz wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników.	
Uzasadnienie przedsięwzięcia	
Projekt uwzględni wewnętrzne potrzeby rynku pracy Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego. Tworzenie zielonych miejsc pracy będzie szansą na zdobycie nowego zawodu, powrót na rynek pracy osób wykluczonych zawodowo, przekwalifikowanie zawodowe w związku z rozwojem nowych technologii czy rozszerzenie posiadanych umiejętności i kwalifikacji.	
Efekty przedsięwzięcia	
W efekcie realizacji przedsięwzięcia zatrudnienie w sektorze zielonego przemysłu znajdą osoby bezrobotne w szczególnej sytuacji na rynku pracy, dzięki uzyskaniu dostosowanych do potrzeb rynku pracy kwalifikacji. Dzięki promocji ZMP i szkoleniom nastąpi wzrost świadomości społecznej dotyczącej zielonej gospodarki. Nastąpi rozwój współpracy organizacji, samorządów, ośrodków kształcenia i jednostek zajmujących się łagodzeniem skutków bezrobocia z przedsiębiorcami i pracodawcami.	
Proponowane wskaźniki pomiaru efektywności projektu	
Wskaźnik produktu	- liczba osób zatrudnionych po opuszczeniu programu (w tym samozatrudnieni)
Wskaźnik rezultatu	- liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu

Źródło: opracowanie własne

Tytuł projektu: **Letnie imprezy kulturalno-rozrywkowe na terenie ŁOF**

Projekt jest zgodny z rekomendacjami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020:

- Oś Priorytetowa VIII Infrastruktura dla usług użyteczności publicznej;
- Cel tematyczny 6: Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami;
- Priorytet inwestycyjny 6.3: Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego.

Tabela 8 Logika interwencji projektu pn. Letnie imprezy kulturalno-rozrywkowe na terenie ŁOF

Cel strategiczny:	
Tworzenie warunków dla dynamicznego wzrostu gospodarczego Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego w oparciu o potencjał tzw. „zielonego przemysłu”, dostępność terenów inwestycyjnych oraz wydajny układ komunikacyjny	
Cel operacyjny:	
Wzmocnienie zasobów ludzkich i aktywizacja zawodowa	
Tytuł projektu	
Letnie imprezy kulturalno-rozrywkowe na terenie ŁOF	
Istniejące problemy, przyczyny realizacji przedsięwzięcia (opis sytuacji problemowej)	
Łomżyński Obszar Funkcjonalny położony jest na terenie wybitnie rolniczym, ale także na skrzyżowaniu tras prowadzących z zachodu i południa Europy na północ i wschód. Posiada niewykorzystany potencjał w zakresie rozwoju turystyki, brak również produktów turystycznych jednoznacznie kojarzących się z obszarem. Położenie i walory rolnicze – tradycyjne rolnictwo, przyrodnicze – nieskażone środowisko naturalne oraz baza przetwórstwa spożywczego stanowią podstawę do przedsięwzięć promujących region oraz ukazujących możliwości produkcyjne i handlowe wpływające na budowanie wizerunku ŁOF.	
Cel przedsięwzięcia. Cel ogólny / cele szczegółowe	
Celem przedsięwzięcia jest zorganizowanie ekspozycji targowych oraz form/imprez ukazujących położenie i walory rolnicze, przyrodnicze obszaru ŁOF, co przekłada się na wzrost atrakcyjności oferty turystycznej obszaru. W ramach projektu przewidziane są również dodatkowe zajęcia z języków obcych dla dzieci, jako kulturalna forma spędzania czasu wolnego, przekładająca się na wzmocnienie kapitału ludzkiego.	
Uzasadnienie przedsięwzięcia	
Projekt przyczyni się do promocji regionu, identyfikacji mieszkańców z regionem, wzbogacenia form spędzania czasu wolnego. Realizacja projektu wpłynie na atrakcyjność inwestycyjną obszaru, bowiem buduje coraz większą atrakcyjność funkcji rekreacyjno-rozrywkowej. Projekt wpłynie na wzrost liczby zwiedzających instytucje kultury na terenie ŁOF.	
Efekty przedsięwzięcia	
Cykliczne plenerowe imprezy kulturalno-rozrywkowe, połączone z koncertami lub występami wokalnymi, które mogą być połączone z innymi imprezami (Bazar Kultury Ludowej, Festyn Świąteczny Jadła). Poranki Kultury bazujące na działalności instytucji kultury.	
Proponowane wskaźniki pomiaru efektywności projektu	
Wskaźnik produktu	- wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne
Wskaźnik rezultatu	- zwiedzający muzea i wystawy na 1 000 ludności. - korzystający z imprez kulturalno- rozrywkowych na 1 000 ludności.

Źródło: opracowanie własne

1.3 Projekty przypisane do celu operacyjnego 1.3 Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej

Tytuł projektu: **Przygotowanie i uzbrojenie terenów inwestycyjnych na obszarze ŁOF**

Projekt jest zgodny z rekomendacjami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020:

- Oś Priorytetowa I Wzmocnienie potencjału i konkurencyjności gospodarki regionu
- Cel tematyczny 3: Wzmacnianie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury;
- Priorytet inwestycyjny 3.1: Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości.

Tabela 9 Logika interwencji projektu pn. Przygotowanie i uzbrojenie terenów inwestycyjnych w ŁOF

Cel strategiczny	
Tworzenie warunków dla dynamicznego wzrostu gospodarczego Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego w oparciu o potencjał tzw. „zielonego przemysłu”, dostępność terenów inwestycyjnych oraz wydajny układ komunikacyjny	
Cel operacyjny	
Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej	
Tytuł projektu	
Przygotowanie i uzbrojenie terenów inwestycyjnych na obszarze ŁOF	
Istniejące problemy, przyczyny realizacji przedsięwzięcia (opis sytuacji problemowej)	
Na terenie ŁOF diagnozowany jest niski poziom przedsiębiorczości. Dla wzrostu poziomu gospodarczego wymagana jest interwencja dotycząca istniejących terenów inwestycyjnych pod działalność gospodarczą i usługową. Tereny inwestycyjne należy wyposażać w niezbędną infrastrukturę – sieci wodociągowe, kanalizacyjne, gazowe, teletechniczne, elektroenergetyczne.	
Cel przedsięwzięcia. Cel ogólny / cele szczegółowe	
Uzbrajanie terenów inwestycyjnych obszarów objętych ŁOF ma na celu zbudowanie wspólnej i spójnej oferty inwestycyjnej na rzecz rozwoju gospodarczego ośrodków gminnych. Istotne jest poszerzenie istniejącej infrastruktury terenów inwestycyjnych jak i uzbrojenie nowej na terenie ŁOF pod działalność przemysłowo-usługową, zwłaszcza zielone przemysły, obejmując dynamiczne sektory produkcji przemysłowej i usług rynkowych. Inwestycja przełoży się na powstanie nowych miejsc pracy. Celem działania będzie również pozyskanie firm regionalnych jak i inwestorów zewnętrznych, którzy wprowadzą innowacje.	
Uzasadnienie przedsięwzięcia	
Inwestycja przyczyni się do poprawy dostępności i jakości stref aktywności gospodarczej, wpłynie również na wzrost liczby miejsc pracy na terenie ŁOF.	
Efekty przedsięwzięcia	
W efekcie podjętych działań ŁOF będzie dysponował w pełni przygotowanymi infrastrukturalnie terenami inwestycyjnymi o dużej dostępności, co przekłada się na możliwości rozwoju gospodarczego, atrakcyjność dla potencjalnych inwestorów i stworzenie nowych miejsc pracy dla mieszkańców ŁOF.	
Proponowane wskaźniki pomiaru efektywności projektu	
Wskaźnik produktu -	- powierzchnia wspartych terenów inwestycyjnych [ha], - liczba nowych wspartych przedsiębiorstw [szt.]
Wskaźnik rezultatu	- liczba inwestycji zlokalizowanych na przygotowanych terenach [szt], - nakłady na działalność innowacyjną pochodzące ze speed capital [zł], - całkowita wartość inwestycji (wkład UE + wkład prywatny)[zł], - liczba miejsc pracy powstałych na obszarze terenów inwestycyjnych [szt.].

Źródło: opracowanie własne

Tytuł projektu: **Wykształcone kadry motorem gospodarki**

Projekt jest zgodny z rekomendacjami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020:

- Oś Priorytetowa VII Poprawa spójności społecznej;
- Cel tematyczny 9: Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem;
- Priorytet inwestycyjny 8.9: Adaptacja pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian.

Tabela 10 Logika interwencji projektu pn. Wykształcone kadry motorem gospodarki

Cel strategiczny	
Tworzenie warunków dla dynamicznego wzrostu gospodarczego Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego w oparciu o potencjał tzw. „zielonego przemysłu”, dostępność terenów inwestycyjnych oraz wydajny układ komunikacyjny	
Cel operacyjny	
Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej	
Tytuł projektu	
Wykształcone kadry motorem gospodarki	
Istniejące problemy, przyczyny realizacji przedsięwzięcia (opis sytuacji problemowej)	
Projekt skierowany jest do przedsiębiorców i ich pracowników przewidzianych do zwolnienia lub zagrożonych zwolnieniem z pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy. W Łomżyńskim Obszarze Funkcjonalnym obserwuje się, że przedsiębiorcy wymagają wsparcia w zakresie m.in. wdrażania planowania strategicznego, realizacji strategii innowacyjnych i nowoczesnych metod zarządzania przedsiębiorstwem.	
Cel przedsięwzięcia. Cel ogólny / cele szczegółowe	
Celem szczegółowym projektu jest wsparcie rozwoju przedsiębiorstw przechodzących proces adaptacji i modernizacyjny w budowaniu przewagi konkurencyjnej, w szczególności z zastosowaniem TIK. Dążąc do zwiększenia poziomu innowacyjności niezwykle ważne jest nawiązywanie współpracy sektora biznesu, nauki i administracji, co zostanie spełnione w wyniku realizacji projektu przez spółkę miejską PPŁ Sp. z o.o. Ważną rolę odegrają tu partnerzy - rodzime szkoły wyższe.	
Uzasadnienie przedsięwzięcia	
Projekt pozwoli na podniesienie i dostosowanie kwalifikacji i umiejętności osób pracujących do potrzeb regionalnej gospodarki, zwłaszcza <i>smart specialisation</i> z naciskiem na technologie IT. Zostanie zastosowany szeroki zakres wsparcia doradczo-szkoleniowe dla pracowników przedsiębiorstw, prowadzący do jego adaptacji w miejscu pracy, także wsparcie dla przedsiębiorstw obejmujące szkolenia i/lub doradztwo dla pracowników przedsiębiorstw prowadzone przez (lub z udziałem) pracowników naukowych, jednostek naukowych i uczelni ukierunkowane na wdrożenie danych przedsięwzięć innowacyjnych w przedsiębiorstwach.	
Efekty przedsięwzięcia	
Wsparcie przedsiębiorców w obszarze diagnozowania potrzeb szkoleniowych pracowników oraz doboru właściwej formy szkoleń do specyfiki i sposobu działania przedsiębiorstwa; szkolenia ogólne i specjalistyczne, doradztwo, studia podyplomowe dla kadr zarządzających i pracowników w zakresie zgodnym ze zdiagnozowanymi potrzebami przedsiębiorstw i formie odpowiadającej możliwościom organizacyjno – technicznym przedsiębiorstwa. Wsparcie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych (przekwalifikowanie pracowników, pomoc w zmianie profilu działalności), przekwalifikowanie pracowników długotrwale pracujących w warunkach negatywnie wpływających na zdrowie, przygotowujące do kontynuowania pracy na innych stanowiskach o mniejszym obciążeniu dla zdrowia.	
Proponowane wskaźniki pomiaru efektywności projektu	
Wskaźnik produktu	- liczba osób zatrudnionych, objętych wsparciem w programie, w tym samozatrudnionych, - liczba mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw objętych wsparciem w ramach programu, - liczba małych i średnich przedsiębiorstw objętych wsparciem szkoleniowo-doradczym.
Wskaźnik rezultatu	- liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu, - liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie w dotychczasowym miejscu pracy, - liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy 6 m-cy po opuszczeniu programu

Źródło: opracowanie własne

Tytuł projektu: **Pieniądze na start**

Projekt jest zgodny z rekomendacjami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020:

- Oś Priorytetowa II Przedsiębiorczość i aktywność zawodowa;
- Cel tematyczny 8: Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników;
- Priorytet inwestycyjny 8.7: Samozatrudnienie, przedsiębiorczość oraz tworzenie nowych miejsc pracy.

Tabela 11 Logika interwencji projektu pn. Pieniądze na start

Cel strategiczny	
Tworzenie warunków dla dynamicznego wzrostu gospodarczego Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego w oparciu o potencjał tzw. „zielonego przemysłu”, dostępność terenów inwestycyjnych oraz wydajny układ komunikacyjny	
Cel operacyjny:	
Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej	
Tytuł projektu	
Pieniądze na start	
Istniejące problemy, przyczyny realizacji przedsięwzięcia (opis sytuacji problemowej)	
Dużym problemem dla Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego jest bezrobocie. Kompleksowe wsparcie może umożliwić rozpoczęcie działalności gospodarczej.	
Cel przedsięwzięcia. Cel ogólny / cele szczegółowe	
Celem projektu będzie wzrost aktywności zawodowej oraz uaktywnienie rezerw rynku pracy (szara strefa, osoby starsze, młodzież). Istotne jest, aby realizacja projektu wspierała inwestorów ulokowanych na terenach inwestycyjnych ŁOF.	
Uzasadnienie przedsięwzięcia	
Realizacja projektu przyczyni się do walki z bezrobociem na terenie ŁOF, poprzez uaktywnienie zawodowe grup bezrobotnych na drodze kompleksowego wsparcia (finansowego i szkoleniowego).	
Efekty przedsięwzięcia	
W efekcie projektu grupy osób bezrobotnych podejmą działalność gospodarczą, korespondująca z sektorem przedsiębiorstw funkcjonujących na terenach inwestycyjnych.	
Proponowane wskaźniki pomiaru efektywności projektu	
Wskaźnik produktu	- liczba osób, które otrzymały środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie [os].
Wskaźnik rezultatu	- liczba osób zatrudnionych po opuszczeniu programu (w tym samozatrudnieni) (C), - liczba utworzonych mikroprzedsiębiorstw działających 30 miesięcy po uzyskaniu wsparcia finansowego, - liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej.

Źródło: opracowanie własne

Tytuł projektu: **Przedsiębiorczy 50&30**

Projekt jest zgodny z rekomendacjami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020:

- Oś Priorytetowa II Przedsiębiorczość i aktywność zawodowa;
- Cel tematyczny 8: Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników;
- Priorytet inwestycyjny 8.7: Samozatrudnienie, przedsiębiorczość oraz tworzenie nowych miejsc pracy.

Tabela 12 Logika interwencji projektu pn. Przedsiębiorczy 50&30; Źródło: opracowanie własne

Cel strategiczny	
Tworzenie warunków dla dynamicznego wzrostu gospodarczego łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego w oparciu o potencjał tzw. „zielonego przemysłu”, dostępność terenów inwestycyjnych oraz wydajny układ komunikacyjny	
Cel operacyjny	
Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej	
Tytuł projektu	
Przedsiębiorczy 50&30	
Istniejące problemy, przyczyny realizacji przedsięwzięcia (opis sytuacji problemowej)	
Projekt skierowany jest do osób odchodzących z rolnictwa, które w stosunkowo krótkim czasie mogą podjąć zatrudnienie u inwestora, bądź rozpocząć działalność gospodarczą. Dla uczestników projektu korzystne jest rozlokowanie miejsc pracy na terenach inwestycyjnych w czterech lokalizacjach, co powoduje, że osoby nie muszą ponosić wysokich kosztów dojazdów do pracy, a w bliskim sąsiedztwie mogą ją znaleźć.	
Cel przedsięwzięcia. Cel ogólny / cele szczegółowe	
Celem projektu jest: podniesienie/ nabycie kompetencji zawodowych przez 380 osób z terenu ŁOF (deficytowych na rynku pracy ŁOF wg zapotrzebowania pracodawców) oraz przygotowanie do powrotu na rynek pracy 380 osób z terenu ŁOF. Realizacja projektu jest możliwa jako propozycja dodatkowych korzyści dla inwestorów ulokowanych na terenach inwestycyjnych ŁOF. Ponadto będzie zachętą obniżającą koszty produkcji czy świadczonych usług.	
Uzasadnienie przedsięwzięcia	
Realizacja projektu przyczyni się do walki z bezrobociem na terenie ŁOF, poprzez uaktywnienie zawodowe grup bezrobotnych, podniesienie ich kompetencji zawodowych w kontekście deficytów na rynku pracy.	
Efekty przedsięwzięcia	
<ul style="list-style-type: none"> - doradztwo zawodowe (opracowanie ścieżki kariery/IPD), - szkolenia zawodowe wg zapotrzebowania pracodawców z terenu ŁOF dla 380 osób z terenu ŁOF, - staże zawodowe (6 miesięczne) odbywane u pracodawcy z terenu ŁOF – dla 25 osób/rok x 4 lata =100 os., - zatrudnienie subsydiowane (min. na 6 miesięcy) wg zapotrzebowania pracodawców z terenu ŁOF dla osób długotrwale bezrobotnych z terenu ŁOF – dla 50 osób/ rok x 4 lata = 200 os., - doposażenia stanowiska pracy dla osób długotrwale bezrobotnych – 12 osób x 4 lata = 48 os. 	
Proponowane wskaźniki pomiaru efektywności projektu	
Wskaźnik produktu	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie, - liczba osób niepełnosprawnych objętych wsparciem w programie, - liczba osób poniżej 25 r.ż. objętych wsparciem w programie, - liczba osób w wieku powyżej 50 r.ż. objętych wsparciem w programie, - liczba osób w wieku powyżej 54 r.ż. objętych wsparciem w programie.
Wskaźnik rezultatu	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu programu, - liczba osób zatrudnionych po opuszczeniu programu (w tym samozatrudnieni), - liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu, - liczba osób posiadających zatrudnienie 6 miesięcy po opuszczeniu programu (w tym samozatrudnieni).

Tytuł projektu: **Program wsparcia uczniów szkół zawodowych na terenie ŁOF**

Projekt jest zgodny z rekomendacjami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020:

- Oś Priorytetowa III Kompetencje i kwalifikacje;
- Cel tematyczny 10: Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie;
- Priorytet inwestycyjny 10.3: Poprawa dostępności i wspieranie uczenia się przez całe życie, podniesienie umiejętności i kwalifikacji siły roboczej i zwiększenie dopasowania systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy m.in. przez poprawę jakości kształcenia i szkolenia zawodowego oraz utworzenia i rozwijanie systemów uczenia się poprzez praktykę i przyuczania do zawodu, takich jak dwutorowe systemy kształcenia.

Tabela 13 Logika interwencji projektu pn. Program wsparcia uczniów szkół zawodowych na terenie ŁOF

Cel strategiczny	
Tworzenie warunków dla dynamicznego wzrostu gospodarczego Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego w oparciu o potencjał tzw. „zielonego przemysłu”, dostępność terenów inwestycyjnych oraz wydajny układ komunikacyjny	
Cel operacyjny	
Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej	
Tytuł projektu	
Program wsparcia uczniów szkół zawodowych na terenie ŁOF	
Istniejące problemy, przyczyny realizacji przedsięwzięcia (opis sytuacji problemowej)	
Szansą dla rozwoju gospodarczego Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego jest tzw. „zielony przemysł”. Jednak aby faktycznie mógł się on rozwijać wymagany jest potencjał kadr zawodowych, co oznacza dostosowanie kształcenia zawodowego do tych właśnie potrzeb. Obecnie oferta kształcenia zawodowego w ŁOF nie spełnia wymagań rynku w tym zakresie. Ponadto z uwagi na niski stopień poziomu przedsiębiorczości w całym woj. podlaskim uczniowie szkół zawodowych powinni zostać objęci szkoleniami z zakresu szerokokorozumianej przedsiębiorczości.	
Cel przedsięwzięcia. Cel ogólny / cele szczegółowe	
Projekt ma na celu wykreowanie kadry pracowników z wykształceniem sprofilowanym w kierunku zdiagnozowanych potrzeb rynku pracy (zielone przemysły).	
Uzasadnienie przedsięwzięcia	
Zaproponowane w pakiecie działania są podyktowane nowym zbiorem zawodów jaki powstaje u przedsiębiorców ulokowanych na terenach inwestycyjnych. Działania inicjatorów ŁOF mają wpłynąć na adaptacyjność pracowników i zwiększenie ich mobilności zawodowej, w szczególności osób młodych, w wieku 15-18 lat.	
Efekty przedsięwzięcia	
- podniesienie jakości kształcenia zawodowego i dostosowanie go do potrzeb lokalnego rynku pracy z naciskiem na rozwój zawodów na potrzeby specjalizacji regionu poprzez tworzenie dodatkowych klas w szkołach zawodowych sprofilowanych zgodnie z wymogami rynku pracy.	
Proponowane wskaźniki pomiaru efektywności projektu	
Wskaźnik produktu	- liczba placówek i ponadgimnazjalnych szkół zawodowych wyposażonych w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodów, - liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy, - liczba szkół zawodowych współpracujących z pracodawcami w programie. - liczba nauczycieli kształcenia zawodowego objętych wsparciem w programie, - liczba osób uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia realizowanych we współpracy z pracodawcami.
Wskaźnik rezultatu	- liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu.

Źródło: opracowanie własne

Tytuł projektu: **ŁOF – kadry zielonych przemysłów**

Projekt jest zgodny z rekomendacjami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020:

- Oś Priorytetowa III Kompetencje i kwalifikacje,
- Cel tematyczny 10: Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie,
- Priorytet inwestycyjny 10.3: Poprawa dostępności i wspieranie uczenia się przez całe życie, podniesienie umiejętności i kwalifikacji siły roboczej i zwiększenie dopasowania systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy m.in. przez poprawę jakości kształcenia i szkolenia zawodowego oraz utworzenia i rozwijanie systemów uczenia się poprzez praktykę i przyuczania do zawodu, takich jak dwutorowe systemy kształcenia.

Tabela 14 Logika interwencji projektu pn. ŁOF – kadry zielonych przemysłów

Cel strategiczny	
Tworzenie warunków dla dynamicznego wzrostu gospodarczego Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego w oparciu o potencjał tzw. „zielonego przemysłu”, dostępność terenów inwestycyjnych oraz wydajny układ komunikacyjny	
Cel operacyjny	
Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej	
Tytuł projektu	
ŁOF – kadry zielonych przemysłów	
Istniejące problemy, przyczyny realizacji przedsięwzięcia (opis sytuacji problemowej)	
Zmiany procesów produkcji i dynamiczny rozwój firm powoduje, że rośnie popyt (RUR) na stałe podnoszenie kwalifikacji zatrudnionych osób, bądź ich przekwalifikowanie. Niedostosowanie oferty kształcenia do potrzeb rynku pracy skoncentrowanego na zielonym przemyśle stanowi przeszkodę dla dynamicznego rozwoju gospodarczego.	
Cel przedsięwzięcia. Cel ogólny / cele szczegółowe	
Działania w ramach projektu mają przyczynić się do wzrostu poziomu gospodarczego obszaru poprzez dostosowanie oferty kształcenia zawodowego do potrzeb lokalnego rynku pracy.	
Uzasadnienie przedsięwzięcia	
Zaproponowane w pakiecie działania mają na celu zwiększenie mobilności zawodowej osób oraz pomoc w znalezieniu zatrudnienia na każdym etapie kształcenia. Udoskonalenie kształcenia zawodowego i ustawicznego, przyczyni się w sposób bezpośredni do zmniejszenia odsetka osób młodych zbyt wcześnie przerywających i niekontynuujących nauki, zwiększając tym samym ich szanse na rynku pracy, jednocześnie zwiększy to ich mobilność zawodową w życiu dorosłym.	
Efekty przedsięwzięcia	
Podniesienie jakości kształcenia zawodowego i dostosowanie go do potrzeb lokalnego rynku pracy z naciskiem na rozwój zawodów na potrzeby specjalizacji regionu.	
Proponowane wskaźniki pomiaru efektywności projektu	
Wskaźnik produktu	- liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy, - liczba szkół zawodowych współpracujących z pracodawcami w programie.
Wskaźnik rezultatu	- liczba osób które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu.

Źródło: opracowanie własne

Tytuł projektu: **Targi eko żywności ŁOF**

Projekt jest zgodny z rekomendacjami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020:

- Oś Priorytetowa I Wzmocnienie potencjału i konkurencyjności gospodarki regionu;
- Cel tematyczny 3: Wzmacnianie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury;
- Priorytet inwestycyjny 3.1: Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości.

Tabela 15 Logika interwencji projektu pn. Targi eko żywności

Cel strategiczny	
Tworzenie warunków dla dynamicznego wzrostu gospodarczego Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego w oparciu o potencjał tzw. „zielonego przemysłu”, dostępność terenów inwestycyjnych oraz wydajny układ komunikacyjny	
Cel operacyjny	
Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej	
Tytuł projektu	
Targi eko żywności ŁOF	
Istniejące problemy, przyczyny realizacji przedsięwzięcia (opis sytuacji problemowej)	
Dla rozwoju gospodarczego Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego istotne są działania promujące walory obszaru, który posiada niewykorzystany potencjał w zakresie rozwoju turystyki, brak również produktów turystycznych jednoznacznie kojarzących się z obszarem. Analiza SWOT sporządzona na potrzeby Strategii rozwoju woj. podlaskiego do 2020 wskazuje m.in. wzrost popytu na żywność ekologiczną, tradycyjną i regionalną oraz żywność wysokiej jakości. Wykorzystując położenie i walory rolnicze – tradycyjne rolnictwo, przyrodnicze – nieskażone środowisko naturalne oraz bazę przetwórstwa spożywczego można wypromować produkty regionalne i podnieść atrakcyjność prozdrowotną i rekreacyjno-turystyczną obszaru.	
Cel przedsięwzięcia. Cel ogólny / cele szczegółowe	
Celem przedsięwzięcia jest wsparcie rozwoju specjalizacji regionu w zakresie żywnościowo-gospodarczym oraz kształtowanie prozdrowotnego stylu życia na terenie ŁOF.	
Uzasadnienie przedsięwzięcia	
Przedsięwzięcia targowe i ekspozycyjne promują region oraz ukazują jego możliwości produkcyjne i handlowe. Projekt przyczyni się również do uświadomienia mieszkańcom, iż jakość i sposób żywienia wpływa na ilość wykrytych chorób cywilizacyjnych, tj. nowotwory, choroby układu krążenia i układu oddechowego, a tym samym na ograniczenie aktywności zawodowej.	
Efekty przedsięwzięcia	
Giełda Rolno-Spożywcza (stała), Targi Zdrowej Żywności (wrzesień/październik)	
Proponowane wskaźniki pomiaru efektywności projektu	
Wskaźnik produktu	- liczba targów.
Wskaźnik rezultatu	- nakłady na działalność innowacyjną pochodzące z funduszy seed capital.

Źródło: opracowanie własne

2. Inwestycje zintegrowane o znaczeniu subregionalnym w ramach celu strategicznego 2

Poniżej przedstawiono projekty przypisane do celów operacyjnych w ramach celu strategicznego 2: Ochrona i wzmacnianie potencjału dziedzictwa kulturowego oraz unikatowych walorów przyrodniczych Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego w ramach zrównoważonej gospodarki zasobami kultury i środowiska.

Tabela 16 Koncepcja strategiczna dla ŁOF – Cel strategiczny 2, cele operacyjne i projekty

Cel strategiczny 2 Ochrona i wzmacnianie potencjału dziedzictwa kulturowego oraz unikatowych walorów przyrodniczych Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego w ramach zrównoważonej gospodarki zasobami kultury i środowiska	
Cel operacyjny 2.1 Poprawa stanu środowiska przyrodniczego oraz rewaloryzacja obiektów zabytkowych	Cel operacyjny 2.2 Rozwój inteligentnych systemów transportowych
Projekty	
Czyste i ekologiczne – odnawialne źródła energii	Inteligentny transport niskoemisyjny na terenie ŁOF
Czyste i ekologiczne - odpady	Chronimy dziedzictwo kultury województwa podlaskiego
Oczyszczanie terenu ŁOF z azbestu i wyrobów zawierających azbest	Chronimy dziedzictwo naturalne województwa podlaskiego
Łączy nas rzeka - obiekty dziedzictwa kulturowego	Zdrowie od młodości do starości
Eko ścieżki edukacyjne	Rowerowy BUS (bulwary-urzędy-szkoły)
Edukacja ekologiczna w ŁOF	
Czyste i ekologiczne – nowe zieleńce i miejsca wypoczynku	
Czyste lasy i pola	

Źródło: opracowanie własne

Środowisko przyrodnicze Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego zasługuje na jak największą uwagę, a wszelkie działania w celu jego ochrony są nieodzowne. Obszar umiejscowiony jest w granicach tzw. Zielonych Płuc Polski, co wpływa niewątpliwie na jego atrakcyjność osiedleńczą i turystyczną, jednak wymaga wielu działań dla podtrzymania i ochrony tych zasobów. Wyznaczone cele operacyjne: 2.1 Poprawa stanu środowiska przyrodniczego oraz rewaloryzacja obiektów zabytkowych a także 2.2. Rozwój inteligentnych systemów transportowych posiada skonstruowaną logikę interwencji ukierunkowaną na szeroko rozumianą ochronę zasobów środowiskowych. W przypadku rozwoju transportu publicznego mamy do czynienia również z rozwojem usług publicznych, niemniej opartych o technologie przyjazne środowisku. W kontekście realizacji celu nadrzędnego niniejszej strategii, warto podkreślić, iż przedmiotowa interwencja jest w pełni komplementarna względem celów odnoszących się do tematyki związanej z dynamiką rozwoju gospodarczego. Jednocześnie mając na uwadze zrównoważony rozwój Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego, podjęcie skoordynowanych działań polegających na ochronie bioróżnorodności czy też rozwoju infrastruktury sieciowej wpłynie pozytywnie na jakość życia mieszkańców oraz poprawi atrakcyjność osiedleńczą regionu przy zachowaniu naturalnego dziedzictwa przyrodniczego. W perspektywie rozwoju turystyki ekologicznej, agroturystyki i turystyki aktywnej istotne znaczenie mają również działania wpływające na jakość obiektów dziedzictwa kulturowego, które w połączeniu z dziedzictwem przyrodniczym stanowią ogromny atut Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego. Zrównoważona gospodarka zasobami kultury i środowiska ma kluczowe znaczenie dla rozwoju obszaru w kontekście jego potencjału związanego z zasobami naturalnymi. Zgodnie z dokumentem pn. *Informacja Podlaskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Białymstoku o stanie środowiska na terenie Łomży w 2013 roku* rdzeń obszaru dotknięty jest problemem wysokiej emisji pyłowej (poziom pyłu zawieszzonego PM10, PM2,5 oraz emisja CO₂), której przyczyną są tzw. źródła powierzchniowe tj. głównie opalane indywidualnie osiedla budownictwa jednorodzinnego, niewielkie zakłady usługowe posiadające własne źródła ogrzewania oraz emisja ze źródeł komunikacyjnych. Dlatego projekty skoncentrowane na poprawie stanu środowiska przyrodniczego i rozbudowie systemu inteligentnego transportu przyczynią się do zmiany sytuacji i do znacznego podniesienia świadomości społecznej w tym zakresie. Tego rodzaju działania wpisują się w idee ogólnoeuropejskie formułowane na rzecz gospodarki niskoemisyjnej. Skumulowana interwencja publiczna w zakresie poprawy jakości środowiska przyczyni się do podniesienia atrakcyjności osiedleńczej i inwestycyjnej obszaru.

2.1 Projekty przypisane do celu operacyjnego 2.1 Poprawa stanu środowiska przyrodniczego oraz rewaloryzacja obiektów zabytkowych

Tytuł projektu: **Czyste i ekologiczne – odnawialne źródła energii**

Projekt jest zgodny z rekomendacjami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020:

- Oś Priorytetowa V Gospodarka niskoemisyjna;
- Cel tematyczny 4: Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach;
- Priorytet inwestycyjny 4.1: Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych.

Tabela 17 Logika interwencji projektu pn. Czyste i ekologiczne – odnawialne źródła energii; Źródło: opracowanie własne

Cel strategiczny	
Ochrona i wzmocnienie potencjału dziedzictwa kulturowego oraz unikatowych walorów przyrodniczych Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego w ramach zrównoważonej gospodarki zasobami kultury i środowiska	
Cel operacyjny	
Poprawa stanu środowiska przyrodniczego oraz rewaloryzacja obiektów zabytkowych	
Tytuł projektu	
Czyste i ekologiczne – odnawialne źródła energii	
Istniejące problemy, przyczyny realizacji przedsięwzięcia (opis sytuacji problemowej)	
Na stan środowiska Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego w ogromnym stopniu wpływ mają działania związane z efektywnością energetyczną, a działań tych podejmowanych jest zbyt mało.	
Cel przedsięwzięcia. Cel ogólny / cele szczegółowe	
Projekt ma na celu: zmianę struktur wytwarzania energii, zwiększenie ilości wyprodukowanej energii słonecznej, zdecentralizowanych źródeł wytwarzania energii słonecznej, dywersyfikacja i zwiększenie zatrudnienia związanych z wytwarzaniem i obsługą urządzeń oraz instalacji do wytwarzania i dystrybucji energii.	
Uzasadnienie przedsięwzięcia	
Odnawialne źródła energii dają nam niezależność, przyczyniają się do ochrony środowiska ale przede wszystkim pozwalają nam oszczędzać na kosztach energii. Zastosowanie kolektorów słonecznych w domach jednorodzinnych daje realne oszczędności zarówno na ogrzewaniu wody użytkowej jak i wspomaganie centralnego ogrzewania. Projekt obejmuje wytwarzanie energii elektrycznej i ciepłej w oparciu o energię słoneczną na terenie Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego.	
Efekty przedsięwzięcia	
- instalacje solarne i hybrydowe w indywidualnych gospodarstwach mieszkalnych, - zdecentralizowane wytwórnie energii oparte na promieniowaniu słonecznym na terenach gmin ŁOF, - hybrydowe oświetlenie uliczne, - budowa infrastruktury fotowoltaicznej oraz pomp ciepła na terenie gminy Piątnica („Słoneczna Piątnica”) i wszystkich gmin ŁOF, - w nowo powstałych obiektach powstaną miejsca pracy.	
Proponowane wskaźniki pomiaru efektywności projektu	
Wskaźnik produktu	- liczba jednostek wytwarzania energii ciepłej i elektrycznej przy wykorzystaniu energii promieniowania słonecznego, - liczba jednostek wytwarzania energii ciepłej przy wykorzystaniu energii promieniowania słonecznego, - liczba jednostek wytwarzania energii elektrycznej przy wykorzystaniu energii promieniowania słonecznego, - liczba jednostek wytwarzania energii ciepłej lub/i elektrycznej przy wykorzystaniu instalacji hybrydowych.
Wskaźnik rezultatu	- udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem, - udział energii odnawialnej w produkcji energii ciepłej ogółem.

Tytuł projektu : **Czyste i ekologiczne – odpady**

Projekt jest zgodny z rekomendacjami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020:

- Oś Priorytetowa VI Ochrona środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami;
- Cel tematyczny 6: Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami;
- Priorytet inwestycyjny 6.1: Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez Państwa Członkowskie.

Tabela 18 Logika interwencji projektu pn. Czyste i ekologiczne - odpady

Cel strategiczny
Ochrona i wzmacnianie potencjału dziedzictwa kulturowego oraz unikatowych walorów przyrodniczych Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego w ramach zrównoważonej gospodarki zasobami kultury i środowiska
Cel operacyjny
Poprawa stanu środowiska przyrodniczego oraz rewaloryzacja obiektów zabytkowych
Tytuł projektu
Czyste i ekologiczne – odpady
Istniejące problemy, przyczyny realizacji przedsięwzięcia (opis sytuacji problemowej)
Negatywny wpływ na środowisko naturalne, a zwłaszcza środowisko glebowe ma istnienie dzikich (nielegalnych) wysypisk śmieci i mogiłników. Każde, nowo powstające czy istniejące już od lat, dzikie wysypisko śmieci jest potencjalnym źródłem wielu rozmaitych zanieczyszczeń. W konsekwencji wysypiska te stanowią zagrożenie z powodu przedostawania się substancji toksycznych (wraz z wodami opadowymi) pochodzących ze zdeponowanych odpadów w głąb gleby. Przesięganie odcieków z odpadów zanieczyszcza płytko zalegające wody gruntowe. Może to powodować skażenie wody pitnej w miejscach nieraz bardzo oddalonych od dzikiego wysypiska.
Cel przedsięwzięcia. Cel ogólny / cele szczegółowe
Celem projektu jest kompleksowe przedsięwzięcie tj. budowa „małej spalarni” lub innej instalacji efektywnego przetwarzania i odzysku odpadów komunalnych oraz likwidacja „dzikich wysypisk” i mogiłników na terenie Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego co sprzyja efektywnemu gospodarowaniu odpadami zgodnie z rekomendacjami UE.
Uzasadnienie przedsięwzięcia
Poprzez realizację spalarni na terenie zakładu w Czartorii projekt zwiększy efektywność istniejącego już systemu gospodarowania odpadami zrealizowanego ze środków UE.
Efekty przedsięwzięcia
Powstanie małej spalarni lub innej instalacji efektywnego przetwarzania i odzysku odpadów komunalnych (np. Technologia RotoSTERIL) na terenie Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych w Czartorii – w spalarni tej będą spalane odpady, które w tej chwili są deponowane na terenie zakładu; efektem będzie min. pozyskana energia cieplna dla funkcjonowania planowanej do realizacji kompostowni zamkniętej. Likwidacja składowisk niespełniających normy w zakresie ochrony środowiska, dzikich wysypisk i mogiłników. Utworzenie punktów selektywnej zbiórki odpadów. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Piątnica.
Proponowane wskaźniki pomiaru efektywności projektu

Wskaźnik produktu	<ul style="list-style-type: none"> - masa wycofanych z użytkowania i unieszkodliwionych wyrobów zawierających azbest, - masa odpadów zebranych z likwidowanych dzikich wysypisk i mogiłników [Mg], - liczba wspartych Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (szt.), - liczba rozbudowanych Zakładów zagospodarowania odpadów (szt.),
Wskaźnik rezultatu	<ul style="list-style-type: none"> - udział odpadów zebranych w stosunku do wytworzonych [%], - odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów [%].

Źródło: opracowanie własne

Tytuł projektu: Oczyszczanie terenu ŁOF z azbestu i wyrobów zawierających azbest

Projekt jest zgodny z rekomendacjami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020:

- Oś Priorytetowa VI Ochrona środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami;
- Cel tematyczny 6: Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami;
- Priorytet inwestycyjny 6.1: Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez Państwa Członkowskie.

Tabela 19 Logika interwencji projektu pn. Oczyszczanie terenu ŁOF z azbestu i wyrobów zawierających azbest

Cel strategiczny	
Ochrona i wzmacnianie potencjału dziedzictwa kulturowego oraz unikatowych walorów przyrodniczych Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego w ramach zrównoważonej gospodarki zasobami kultury i środowiska	
Cel operacyjny	
Poprawa stanu środowiska przyrodniczego oraz rewaloryzacja obiektów zabytkowych	
Tytuł projektu	
Oczyszczanie terenu ŁOF z azbestu i wyrobów zawierających azbest	
Istniejące problemy, przyczyny realizacji przedsięwzięcia (opis sytuacji problemowej)	
Badania przeprowadzone na terenie gmin wchodzących w skład Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego wskazują, że na tym obszarze znajduje się dużo azbestu (np. Gmina Piątnica- 7885,7 ton wg danych z Programu odnowy środowiska Powiatu Łomżyńskiego na lata 2010-2014 z perspektywą na lata 2015-2018). Barierą wpływającą na opieszałość mieszkańców ŁOF w kwestii wymiany szkodliwego pokrycia dachowego, są znaczne koszty związane z realizacją nowego pokrycia, dlatego korzystna jest perspektywa dostarczająca instrumenty finansowe zgodna z wytycznymi RPO WP 2014 – 2020.	
Cel przedsięwzięcia. Cel ogólny / cele szczegółowe	
Projekt ma na celu wyeliminowanie negatywnego oddziaływania azbestu na zdrowie mieszkańców ŁOF oraz likwidację oddziaływania azbestu na środowisko poprzez bezpieczne usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest.	
Uzasadnienie przedsięwzięcia	
Azbest jest szkodliwy dla zdrowia człowieka, a działania związane z jego usuwaniem i unieszkodliwianiem rekomendowane są przez UE.	
Efekty przedsięwzięcia	
Usunięcie wyrobów i unieszkodliwienie odpadów zawierających azbest.	
Proponowane wskaźniki pomiaru efektywności projektu	
Wskaźnik produktu	- masa wycofanych z użytkowania i unieszkodliwionych wyrobów zawierających azbest, - liczba wspartych Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych.
Wskaźnik rezultatu	- udział odpadów komunalnych zbieranych selektywnie w masie wszystkich zebranych odpadów komunalnych w skali kraju w ciągu roku.

Źródło: opracowanie własne

Tytuł projektu: **łączy nas rzeka – obiekty dziedzictwa kulturowego**

Projekt jest zgodny z rekomendacjami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020:

- Oś Priorytetowa VIII Infrastruktura dla usług użyteczności publicznej;
- Cel tematyczny 6: Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami;
- Priorytet inwestycyjny 6.3: Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego.

Tabela 20 Logika interwencji projektu pn. łączy nas rzeka – obiekty dziedzictwa kulturowego

Cel strategiczny	
Ochrona i wzmacnianie potencjału dziedzictwa kulturowego oraz unikatowych walorów przyrodniczych Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego w ramach zrównoważonej gospodarki zasobami kultury i środowiska	
Cel operacyjny	
Poprawa stanu środowiska przyrodniczego oraz rewaloryzacja obiektów zabytkowych	
Tytuł projektu	
łączy nas rzeka – obiekty dziedzictwa kulturowego	
Istniejące problemy, przyczyny realizacji przedsięwzięcia (opis sytuacji problemowej)	
Łomżyński Obszar Funkcjonalny posiada wiele terenów i obiektów wymagających przywrócenia im funkcji społecznych lub kulturalnych. Obiekty kultury wymagają szczególnej ochrony ze względu na zachowanie dziedzictwa które buduje tożsamość regionu.	
Cel przedsięwzięcia. Cel ogólny / cele szczegółowe	
Celem projektu jest przywracanie funkcji społecznych i gospodarczych przestrzeni miejskiej i gminnej na terenie ŁOF. Będą zachowane kierunki działania o znaczeniu ważnym dla tożsamości regionu zachowując przy tym dbałość o formę architektoniczną przy współpracy z konserwatorem zabytków.	
Uzasadnienie przedsięwzięcia	
Realizacja projektu doprowadzi do zwiększenia i różnicowania oferty kulturalnej, lepszej ochrony obiektów dziedzictwa kulturowego, wzrośnie udział mieszkańców regionu w kulturze, co w znaczny sposób przyczyni się do budowy kapitału społecznego województwa podlaskiego.	
Efekty przedsięwzięcia	
Efektem przedsięwzięcia będzie zrewitalizowana przestrzeń miejska i gminna na terenie ŁOF: średniowieczny układ urbanistyczny Nowogrodu, skansen kurpiowski w Nowogrodzie, rewitalizacja fortów carskich i stworzenie „Parku kulturowego” na ich terenie oraz „otwartego” kina samochodowego, hala targowa przy ul. Stary Rynek w Łomży, śródmieście Łomży.	
Proponowane wskaźniki pomiaru efektywności projektu	
Wskaźnik produktu	- wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne [szt.], - liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem [szt.], - liczba wydarzeń kulturalnych zrealizowanych w wyniku realizacji projektu.
Wskaźnik rezultatu	- zwiedzający muzea i wystawy na 1000 ludności.

Źródło: opracowanie własne

Tytuł projektu: **Eko ścieżki edukacyjne**

Projekt jest zgodny z rekomendacjami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020:

- Oś Priorytetowa VI Ochrona środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami;
- Cel tematyczny 6: Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami;
- Priorytet inwestycyjny 6.4: Podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów przemysłowych (w tym terenów powojсковych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza oraz propagowania działań służących zmniejszeniu hałasu.

Tabela 21 Logika interwencji projektu pn. Eko ścieżki edukacyjne.

Cel strategiczny	
Ochrona i wzmacnianie potencjału dziedzictwa kulturowego oraz unikatowych walorów przyrodniczych Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego w ramach zrównoważonej gospodarki zasobami kultury i środowiska	
Cel operacyjny	
Poprawa stanu środowiska przyrodniczego oraz rewaloryzacja obiektów zabytkowych	
Tytuł projektu	
Eko ścieżki edukacyjne	
Istniejące problemy, przyczyny realizacji przedsięwzięcia (opis sytuacji problemowej)	
Dbałość o kondycję środowiska przyrodniczego Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego ma wielkie znaczenie, ze względu na to, że jest to zasadniczy potencjał regionu. Jednak świadomość ekologiczna i wynikające z niej nawyki w obcowaniu z przyrodą wciąż nie są wystarczające.	
Cel przedsięwzięcia. Cel ogólny / cele szczegółowe	
Celem tworzenia ścieżek jako formy edukacyjnej jest wyrabianie nawyku obcowania z przyrodą, doskonalenie umiejętności prowadzenia obserwacji i badań środowiska przyrodniczego, uwrażliwianie na piękno przyrody, ochrona przyrody.	
Uzasadnienie przedsięwzięcia	
Rola ścieżek dydaktycznych w edukacji jest ogromna, ponieważ umożliwia mieszkańcom ŁOF poznanie najciekawszych obiektów historycznych, przyrodniczych i kulturowych na danym terenie. Ścieżki uwrażliwiają na piękno przyrody, rozwijają i wzbogacają kulturę turystyczną dzieci.	
Efekty przedsięwzięcia	
Efektem projektu będą ścieżki edukacyjne na terenie ŁOF i szeroko rozumiana świadomość ekologiczna wszystkich pokoleń mieszkańców obszaru.	
Proponowane wskaźniki pomiaru efektywności projektu	
Wskaźnik produktu	Nowa otwarta przestrzeń miejska [m2].
Wskaźnik rezultatu	Emisja gazów cieplarnianych.

Źródło: opracowanie własne

Tytuł projektu: **Edukacja ekologiczna w ŁOF**

Projekt jest zgodny z rekomendacjami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020:

- Oś Priorytetowa VI Ochrona środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami;
- Cel tematyczny 6: Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami;
- Priorytet inwestycyjny 6.5 Działania mające na celu poprawę stanu środowiska miejskiego, w tym rekultywację terenów poprzemysłowych i redukcję zanieczyszczenia powietrza.

Tabela 22 Logika interwencji projektu pn. Edukacja ekologiczna w ŁOF

Cel strategiczny	
Ochrona i wzmacnianie potencjału dziedzictwa kulturowego oraz unikatowych walorów przyrodniczych Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego w ramach zrównoważonej gospodarki zasobami kultury i środowiska	
Cel operacyjny	
Poprawa stanu środowiska przyrodniczego oraz rewaloryzacja obiektów zabytkowych	
Tytuł projektu	
Edukacja ekologiczna w ŁOF	
Istniejące problemy, przyczyny realizacji przedsięwzięcia (opis sytuacji problemowej)	
Dbałość o kondycję środowiska przyrodniczego Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego ma wielkie znaczenie, ze względu na to, że jest to zasadniczy potencjał regionu. Jednak świadomość ekologiczna i wynikające z niej nawyki w obcowaniu z przyrodą wciąż nie są wystarczające.	
Cel przedsięwzięcia. Cel ogólny / cele szczegółowe	
Celem projektu jest podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej i kształtowanie postaw ekologicznych społeczeństwa poprzez promowanie zasad zrównoważonego rozwoju. Celami szczegółowymi będą: kształtowanie ekologicznych zachowań społeczeństwa; profilaktyka zdrowotna dzieci i młodzieży z obszarów, na których występują przekroczenia standardów jakości środowiska lub wystąpiły klęski żywiołowe.	
Uzasadnienie przedsięwzięcia	
Rola edukacji w zakresie świadomości i kształtowania postaw ekologicznych ma duże znaczenie, szczególnie wśród mieszkańców z obszarów o unikatowych walorach przyrodniczych.	
Efekty przedsięwzięcia	
- podniesienie świadomości ekologicznej poprzez szkolenia, seminaria, konferencje i warsztaty o tematyce dotyczącej sposobów wdrażania nowego modelu gospodarki odpadami komunalnymi,	
- konkursy i przedsięwzięcia upowszechniające wiedzę ekologiczną,	
- programy w zakresie aktywnej edukacji ekologicznej oraz kampanie informacyjno- edukacyjne,	
- działania z zakresu profilaktyki zdrowotnej dzieci i młodzieży z obszarów, na których występują przekroczenia standardów jakości środowiska.	
Proponowane wskaźniki pomiaru efektywności projektu	
Wskaźnik produktu	- liczba szkoleń, konferencji, publikacji.
Wskaźnik rezultatu	- liczba wyedukowanej ludności/młodzieży.

Źródło: opracowanie własne

Tytuł projektu: **Czyste i ekologiczne – nowe zieleńce i miejsca wypoczynku**

Projekt jest zgodny z rekomendacjami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020:

- Oś Priorytetowa VI Ochrona środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami;
- Cel tematyczny 6: Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami;
- Priorytet inwestycyjny 6.5: Działania mające na celu poprawę stanu środowiska miejskiego, w tym rekultywacja terenów poprzemysłowych i redukcja zanieczyszczenia powietrza.

Tabela 23 Logika interwencji projektu pn. Czyste i ekologiczne – nowe zieleńce i miejsca wypoczynku

Cel strategiczny	
Ochrona i wzmocnienie potencjału dziedzictwa kulturowego oraz unikatowych walorów przyrodniczych Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego w ramach zrównoważonej gospodarki zasobami kultury i środowiska	
Cel operacyjny	
Poprawa stanu środowiska przyrodniczego oraz rewitalizacja obiektów zabytkowych	
Tytuł projektu	
Czyste i ekologiczne - Nowe zieleńce i miejsca wypoczynku	
Istniejące problemy, przyczyny realizacji przedsięwzięcia (opis sytuacji problemowej)	
Życie w Łomżyńskim Obszarze Funkcjonalnym daje mieszkańcom możliwość obcowania z naturą, gdyż w jego granicach dostępne są atrakcyjne przestrzenie zielone oraz parki miejskie. Ich wielowymiarowa rola pozwala nie tylko na odpoczynek na świeżym powietrzu, rekreację, czy uprawianie sportów i zabawę, ale są one także miejscem ważnych wydarzeń kulturalnych, takich jak: parady, festiwale i koncerty. Parki nie tylko zaspokajają nasze największe potrzeby społeczne, ale także ekologiczne ze względu na filtrującą i klimatotwórczą rolę zieleni.	
Cel przedsięwzięcia. Cel ogólny / cele szczegółowe	
Celem projektu jest zmniejszenie rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń powietrza i wód na terenach zurbanizowanych, zarówno miejskich jak i wiejskich. Istotne jest takie zagospodarowanie przestrzenne, które spowoduje wspieranie „zielonej infrastruktury” poprzez organizowanie terenów zielonych z infrastrukturą rekreacyjno-wypoczynkową. Celem projektu jest także ukazanie ochrony przyrody i edukacji ekologicznej. Ideą tworzenia parków w ŁOF jest szansa, aby ocalić naturalne środowisko. Utworzenie Parku ekologicznego w Łomży oraz rewitalizacja parków istniejących to projekt dla przyszłego pokolenia, dla którego zielona przestrzeń w dobie wielkiego postępu technicznego będzie warunkiem i źródłem ekologicznego życia.	
Uzasadnienie przedsięwzięcia	
Parki pomogą mieszkańcom ŁOF lepiej chronić zasoby przyrodnicze, tworzyć nowe miejsca pracy dla mieszkańców regionu i stymulować rozwój gospodarczy regionu, lepiej promować i rozwijać „zieloną” turystykę- przyjazną przyrodzie, lepiej edukować naszą młodzież i mieszkańców, organizować Weekendowe plenery fotograficzne.	
Efekty przedsięwzięcia	
Efektem projektu będzie zrewitalizowana przestrzeń miejska (park im. J. Wagi w Łomży, park Papieża Jana Pawła II w Łomży, budowa Parku ekologicznego wraz z niezbędną ekologiczną infrastrukturą przy Porcie Łomża, tereny zielone – Nowogród, Gmina Łomża - urządzenie zieleni zorganizowanej w miejscach pełniących funkcje publiczne) oraz nowe miejsca pracy przy realizacji i późniejszej eksploatacji parków.	
Proponowane wskaźniki pomiaru efektywności projektu	
Wskaźnik produktu	- nowa otwarta przestrzeń na obszarach miejskich
Wskaźnik rezultatu	- emisja gazów cieplarnianych

Źródło: opracowanie własne

Tytuł projektu: **Czyste lasy i pola**

Projekt jest zgodny z rekomendacjami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020:

- Oś Priorytetowa VI Ochrona środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami;
- Cel tematyczny 6: Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami;
- Priorytet inwestycyjny 6.4: Podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów przemysłowych (w tym terenów powojkowych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza oraz propagowania działań służących zmniejszaniu hałasu.

Tabela 24 Logika interwencji projektu pn. Czyste lasy i pola

Cel strategiczny	
Ochrona i wzmocnienie potencjału dziedzictwa kulturowego oraz unikatowych walorów przyrodniczych Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego w ramach zrównoważonej gospodarki zasobami kultury i środowiska	
Cel operacyjny	
Poprawa stanu środowiska przyrodniczego oraz rewaloryzacja obiektów zabytkowych	
Tytuł projektu	
Czyste lasy i pola	
Istniejące problemy, przyczyny realizacji przedsięwzięcia (opis sytuacji problemowej)	
Dbałość o kondycję środowiska przyrodniczego Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego ma wielkie znaczenie, ze względu na to, że jest to zasadniczy potencjał regionu. Jednak świadomość ekologiczna i wynikające z niej nawyki w obcowaniu z przyrodą wciąż nie są wystarczające.	
Cel przedsięwzięcia. Cel ogólny / cele szczegółowe	
Celem projektu jest teoretyczne przygotowanie mieszkańców i młodzieży nt. ochrony środowiska. Jedną z metod są warsztaty. Celem warsztatów jest wytworzenie trwałych nawyków i zachowań w duchu ekologicznego stylu życia w domu, w szkole i w najbliższym otoczeniu.	
Uzasadnienie przedsięwzięcia	
Rola edukacji w zakresie świadomości i kształtowania postaw ekologicznych ma duże znaczenie, szczególnie wśród mieszkańców z obszarów o unikatowych walorach przyrodniczych.	
Efekty przedsięwzięcia	
Efektem ma być wymierne zmniejszenie wytwarzanych odpadów, mniejsze zużycie wody, energii elektrycznej i ciepłej, mniej przejazdów prywatnymi samochodami i zwiększenie udziału produktów rolnictwa ekologicznego w zakupach. Kampania „Czyste lasy i pola” w dniu Święta Ziemi.	
Proponowane wskaźniki pomiaru efektywności projektu	
Wskaźnik produktu	- liczba przeszkolonych mieszkańców, - liczba zakupionych ekologicznych opakowań, - liczba zebranych nieekologicznych odpadów.
Wskaźnik rezultatu	- liczba przeszkolonych mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

2.2 Projekty przypisane do celu operacyjnego 2.2 Rozwój inteligentnych transportów

Tytuł projektu: **Inteligentny transport niskoemisyjny na terenie ŁOF**

Projekt jest zgodny z rekomendacjami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020:

- Oś Priorytetowa V Gospodarka niskoemisyjna;
- Cel tematyczny 4: Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach;
- Priorytet inwestycyjny 4.5: Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarach miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu.

Tabela 25 Logika interwencji projektu pn. *Inteligentny transport niskoemisyjny na terenie ŁOF*

Cel strategiczny	
Ochrona i wzmacnianie potencjału dziedzictwa kulturowego oraz unikatowych walorów przyrodniczych Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego w ramach zrównoważonej gospodarki zasobami kultury i środowiska	
Cel operacyjny	
Rozwój inteligentnych systemów transportowych	
Tytuł projektu	
Inteligentny transport niskoemisyjny na terenie ŁOF	
Istniejące problemy, przyczyny realizacji przedsięwzięcia (opis sytuacji problemowej)	
Łomżyński Obszar Funkcjonalny wymaga poprawy stanu środowiska, w tym przede wszystkim poprawy stanu jakości powietrza w skali lokalnej, dzięki ograniczeniu emisji zanieczyszczeń szczególnie szkodliwych dla jakości życia ludzi, takich jak CO ₂ , SO ₂ , czy PM10 co wpłynie na podniesienie jakości życia mieszkańców.	
Cel przedsięwzięcia. Cel ogólny / cele szczegółowe	
Celem projektu jest poprawa jakości życia mieszkańców ŁOF i zwiększenie dostępności do usług edukacyjnych, społecznych, kulturalnych, zdrowotnych poprzez rozbudowę inteligentnego systemu transportu publicznego, wprowadzenie ekologicznego transportu publicznego. Poprawa bezpieczeństwa na terenie działania komunikacji miejskiej. Istotnym zagadnieniem realizowanym projektem będzie podniesienie wiedzy na temat efektów ekologicznych i ekonomicznych. „Czysty” transport będzie przyczyniać się do efektywnej realizacji celów gospodarki niskoemisyjnej, czyli redukcji CO ₂ .	
Uzasadnienie przedsięwzięcia	
Działania będą stanowić efektywną realizację celów gospodarki niskoemisyjnej. Realizacja działań będzie promować „czysty” transport pasażerski uwzględniający rosnące potrzeby mobilności mieszkańców ŁOF i jego obszarów funkcjonalnych inwestycyjne. Działania te będą skutkować poprawą stanu środowiska w skali lokalnej dzięki ograniczeniu emisji zanieczyszczeń szczególnie szkodliwych dla jakości życia ludzi, takich jak SO ₂ , czy PM10. Przyczynią się także do zwiększenia świadomości społecznej w zakresie oszczędnego i efektywnego wykorzystania energii, co będzie skutkować zmniejszeniem obciążeń finansowych mieszkańców z wykorzystaniem wyraźnie oznakowanych niskoemisyjnych autobusów miejskich przystosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych.	
Efekty przedsięwzięcia	
Tabor MPK w Łomży wyposażyony będzie w autobusy z silnikiem min. Euro 6 (najlepiej hybrydowe) z bardzo niską emisją CO ₂ - w tym autobusy małe (długości 6 -12 m). Autobusy przyjazne osobom niepełnosprawnym, z klimatyzacją. Funkcjonowanie systemu zarządzania inteligentnym transportem miejskim, zintegrowane węzły przesiadkowe, funkcjonowanie Centrum Edukacji Ekologicznej Komunikacji, promujące „czysty” transport,	
Proponowane wskaźniki pomiaru efektywności projektu	
Wskaźnik produktu	- szacowany spadek emisji gazów cieplarnianych [tony ekwiwalentu CO ₂] / Estimated decrease of GHG [tons of CO ₂ eq], - pojemność zakupionego lub zmodernizowanego taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej [os.],

	- liczba zakupionych lub zmodernizowanych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej [szt.], - liczba zainstalowanych inteligentnych systemów transportowych [szt.], - liczba wybudowanych zintegrowanych węzłów przesiadkowych / zintegrowanych centrów przesiadkowych [szt.].
Wskaźnik rezultatu	- emisja gazów cieplarnianych.

Źródło: opracowanie własne

Tytuł projektu: **Chronimy dziedzictwo kultury województwa podlaskiego**

Projekt jest zgodny z rekomendacjami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020:

- Oś Priorytetowa VIII Infrastruktura dla usług użyteczności publicznej;
- Cel tematyczny 6: Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami.
- Priorytet inwestycyjny 6.3: Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego.

Tabela 26 Logika interwencji projektu pn. Chronimy dziedzictwo kultury woj. podlaskiego

Cel strategiczny:	
Ochrona i wzmacnianie potencjału dziedzictwa kulturowego oraz unikatowych walorów przyrodniczych Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego w ramach zrównoważonej gospodarki zasobami kultury i środowiska	
Cel operacyjny:	
Rozwój inteligentnych systemów transportowych	
Tytuł projektu	
Chronimy dziedzictwo kultury województwa podlaskiego	
Istniejące problemy, przyczyny realizacji przedsięwzięcia (opis sytuacji problemowej)	
Na terenie Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego istnieją duże dysproporcje pomiędzy wsią i miastem w swobodnym dostępie do zasobów kultury i instytucji zajmujących się kulturą, a budowanie w mieszkańcach postawy odpowiedzialnej za ochronę zabytków i dziedzictwa kulturowego jest istotne z perspektywy konieczności jego zachowania i podnoszenia atrakcyjności turystycznej obszaru. Dodatkowo wiele osób żyje w niekorzystnych warunkach ekonomicznych i nie stać ich na dojazd na imprezy kulturalno-rozrywkowe oraz do ośrodków prowadzących działalność kulturalną.	
Cel przedsięwzięcia. Cel ogólny / cele szczegółowe	
Celem projektu jest wzrost wiedzy ludności mieszkającej na terenie ŁOF na temat potencjału kulturowego regionu, wzmocnienie znaczenia kultury w rozwoju społeczno-gospodarczym regionu oraz promowanie działań jakie należy prowadzić dla zachowania dziedzictwa kulturowego dla przyszłych pokoleń.	
Uzasadnienie przedsięwzięcia	
Promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego są istotnymi czynnikami wpływającymi na tożsamość mieszkańców Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego i przyczyniają się do efektywnego wykorzystania zasobów dziedzictwa kulturowego obszaru.	
Efekty przedsięwzięcia	
Efektem realizacji projektu będzie zwiększanie dostępności mieszkańców ŁOF do ośrodków kultury i zabytków (w Łomży, Nowogrodzie, Drozdowie, Piątnicy, Starej Łomży) a także zapewnienie dostępności do imprez kulturalno-rozrywkowych, szczególnie dla społeczności lokalnych, ze szczególnym uwzględnieniem społeczności marginalizowanych, zwłaszcza na obszarach biedy, obszarach rewitalizowanych, obszarach wiejskich.	
Proponowane wskaźniki pomiaru efektywności projektu	
Wskaźnik produktu	- wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne [szt.], - liczba wydarzeń kulturalnych zrealizowanych w wyniku realizacji projektu, - liczba zrewitalizowanych miejsc związanych z dziedzictwem kulturowym.
Wskaźnik rezultatu	- zwiedzający muzea i wystawy na 1 000 ludności, - korzystający z imprez kulturalno- rozrywkowych na 1 000 ludności, - korzystający ze zrewitalizowanych miejsc dziedzictwa kulturowego na 1 000 ludności.

Źródło: opracowanie własne

Tytuł projektu: **Chronimy dziedzictwo naturalne województwa podlaskiego**

Projekt jest zgodny z rekomendacjami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020:

- Oś Priorytetowa VI Ochrona środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami;
- Cel tematyczny 6: Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami.
- Priorytet inwestycyjny 6.4: Podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów przemysłowych (w tym terenów powojkowych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza oraz propagowania działań służących zmniejszaniu hałasu.

Tabela 27 Logika interwencji projektu pn. Chronimy dziedzictwo naturalne woj. podlaskiego

Cel strategiczny	
Ochrona i wzmacnianie potencjału dziedzictwa kulturowego oraz unikatowych walorów przyrodniczych Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego w ramach zrównoważonej gospodarki zasobami kultury i środowiska	
Cel operacyjny	
Rozwój inteligentnych systemów transportowych	
Tytuł projektu	
Chronimy dziedzictwo naturalne województwa podlaskiego	
Istniejące problemy, przyczyny realizacji przedsięwzięcia (opis sytuacji problemowej)	
Na terenie Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego istnieje wiele obszarów cennych przyrodniczo oraz ośrodków prowadzących działalność w zakresie edukacji ekologicznej i kampanii informacyjno-edukacyjnych. W społeczeństwie zauważalna jest mała świadomość ekologiczna. Dodatkowo ze względu na to, że wiele osób żyje w niekorzystnych warunkach ekonomicznych, nie stać ich na dojazd do ośrodków prowadzących działalność w zakresie edukacji ekologicznej,	
Cel przedsięwzięcia. Cel ogólny / cele szczegółowe	
Celem projektu jest wzrost wiedzy ludności mieszkającej na terenie ŁOF na temat potencjału przyrodniczego regionu oraz prac jakie należy prowadzić dla jego zachowania dla przyszłych pokoleń. Istotnym celem jest, aby każde dziecko i młodzież przynajmniej raz w roku skorzystało z działań w zakresie edukacji ekologicznej.	
Uzasadnienie przedsięwzięcia	
Działania skierowane do mieszkańców ŁOF, promujące ochronę zasobów przyrodniczych i wartości krajobrazowych regionu z wykorzystaniem ekologicznych autobusów miejskich przystosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych przyczyniają się do ochrony środowiska naturalnego oraz wzrostu świadomości ekologicznej mieszkańców obszaru.	
Efekty przedsięwzięcia	
Zaktywizowanie społeczności lokalnych i rozwój lokalny, ze szczególnym uwzględnieniem społeczności marginalizowanych, w szczególności na obszarach biedy, obszarach rewitalizowanych, obszarach wiejskich, edukacja w zakresie ochrony środowiska i wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców obszaru.	
Proponowane wskaźniki pomiaru efektywności projektu	
Wskaźnik produktu	- liczba ośrodków prowadzących działalność w zakresie edukacji ekologicznej objętych wsparciem, - liczba przeprowadzonych kampanii informacyjno-edukacyjnych związanych z edukacją ekologiczną.
Wskaźnik rezultatu	- liczba osób korzystających z przeprowadzonych kampanii informacyjno-edukacyjnych związanych z edukacją ekologiczną, - zwiedzający muzea i wystawy na 1000 ludności.

Źródło: opracowanie własne

Tytuł projektu : **Zdrowie od młodości do starości**

Projekt jest zgodny z rekomendacjami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020:

- Oś Priorytetowa VII Poprawa spójności społecznej;
- Cel tematyczny 9: Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem;
- Priorytet inwestycyjny 9.7: Ułatwianie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym.

Tabela 28 Logika interwencji projektu pn. *Od młodości do starości*

Cel strategiczny	
Ochrona i wzmacnianie potencjału dziedzictwa kulturowego oraz unikatowych walorów przyrodniczych Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego w ramach zrównoważonej gospodarki zasobami kultury i środowiska	
Cel operacyjny	
Rozwój inteligentnych systemów transportowych	
Tytuł projektu	
Zdrowie od młodości do starości	
Istniejące problemy, przyczyny realizacji przedsięwzięcia (opis sytuacji problemowej)	
Na terenie ŁOF mieszka wiele rodzin dotkniętych wykluczeniem społecznym. Brak możliwości finansowych oraz inne bariery ograniczają lub uniemożliwiają dostęp do usług społecznych a co za tym idzie uzyskanie wyższej pozycji w społeczeństwie szczególnie przez dzieci i osoby młode.	
Cel przedsięwzięcia. Cel ogólny / cele szczegółowe	
Celem projektu jest ułatwienie mieszkańcom ŁOF dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym usług opieki zdrowotnej i usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym. Istotnym celem będzie też profilaktyka prozdrowotna dzieci i młodzieży realizowana we współpracy szkół, MPK Łomża oraz ośrodków sportowych np. MOSiR (baseny, orliki, stadion). Dla poprawy zdrowia społeczeństwa regionu istotnym celem jest by każde dziecko i młodzież przynajmniej raz w roku skorzystało z basenu.	
Uzasadnienie przedsięwzięcia	
Kluczowym elementem projektu będzie zwiększenie dostępu do różnego rodzaju usług społecznych, w tym związanych z opieką zdrowotną osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym (zwłaszcza rodzinom z dziećmi niepełnosprawnymi) z wykorzystaniem w pełni posiadanego ekologicznego taboru MPK Łomża przystosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych.	
Efekty przedsięwzięcia	
Zaktywizowanie społeczności lokalnych i rozwój lokalny, ze szczególnym uwzględnieniem społeczności marginalizowanych, w szczególności na obszarach biedy, obszarach rewitalizowanych, obszarach wiejskich poprzez działania na rzecz ochrony zdrowia i promocji zdrowego stylu życia.	
Proponowane wskaźniki pomiaru efektywności projektu	
Wskaźnik produktu	- liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, które skorzystały z usług społecznych w programie [os.], - liczba projektów w pełni lub częściowo realizowanych przez partnerów społecznych lub organizacje pozarządowe.
Wskaźnik rezultatu	- liczba osób korzystających z przeprowadzonych zajęć związanych z usługami socjalnymi świadczonymi w interesie ogólnym w tym opieki zdrowotnej, - liczba osób, które podjęły kształcenie lub szkolenie po opuszczeniu programu (C), - liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu (C).

Źródło: opracowanie własne

Tytuł projektu: **Rowerowy BUS (bulwary – urzędy – szkoły)**

Projekt jest zgodny z rekomendacjami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020:

- Oś Priorytetowa VI Ochrona środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami;
- Cel tematyczny 6: Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami.
- Priorytet inwestycyjny 6.4: Podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów przemysłowych (w tym terenów powojkowych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza oraz propagowania działań służących zmniejszaniu hałasu.

Tabela 29 Logika interwencji projektu pn. Rowerowy BUS (bulwary – urzędy – szkoły)

Cel strategiczny	
Ochrona i wzmocnienie potencjału dziedzictwa kulturowego oraz unikatowych walorów przyrodniczych Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego w ramach zrównoważonej gospodarki zasobami kultury i środowiska	
Cel operacyjny	
Rozwój inteligentnych systemów transportowych	
Tytuł projektu	
Rowerowy BUS (bulwary – urzędy – szkoły)	
Istniejące problemy, przyczyny realizacji przedsięwzięcia (opis sytuacji problemowej)	
Łomżyński Obszar Funkcjonalny nie dysponuje wystarczającą ilością ścieżek rowerowych, dzięki którym mieszkańcy, szczególnie terenów miejskich mogliby się przemieszczać. W godzinach szczytu średnia prędkość przemieszczania się pojazdów znacznie spada i staje się nieefektywna. To wiąże się oczywiście nie tylko ze stratą czasu, ale również paliwa, a co za tym idzie – pieniędzy. Do tego dochodzi nieustannie rosnąca emisja spalin, przyczyniająca się do negatywnych zmian klimatycznych i zanieczyszczenia środowiska. Dlatego też celem projektu jest zachęcanie do korzystania z rowerów.	
Cel przedsięwzięcia. Cel ogólny / cele szczegółowe	
Celem przedsięwzięcia jest wykreowanie i promocja aktywnego i ekologicznego sposobu poruszania się na obszarze ŁOF.	
Uzasadnienie przedsięwzięcia	
Projekt przyczyni się do rozwoju przyjaznych dla środowiska form aktywnego spędzania czasu oraz ekonomicznego wykorzystania lokalnych zasobów przyrodniczych.	
Efekty przedsięwzięcia	
Uruchomienie na obszarze ŁOF sieci kwater przystosowanych dla rowerzystów do poruszania się do szkoły, miejsc wypoczynku (bulwary), szkół, urzędów, organizacja rajdów, maratonów rowerowych oraz budowa portalu internetowego.	
Proponowane wskaźniki pomiaru efektywności projektu	
Wskaźnik produktu	- liczba kampanii promocyjno-informacyjnych, - liczba km nowo wybudowanych ścieżek rowerowych.
Wskaźnik rezultatu	- liczba uczestników aktywnych form ruchu, - liczba zorganizowanych wydarzeń/imprez.

Źródło: opracowanie własne

3. Inwestycje zintegrowane o znaczeniu subregionalnym w ramach celu strategicznego 3

Poniżej zestawiono cele operacyjne w ramach celu strategicznego 3 oraz przypisane im projekty zaplanowane dla Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Tabela 30 Koncepcja strategiczna dla ŁOF – Cel strategiczny 3, cele operacyjne i projekty

Cel strategiczny 3 Wzmacnianie kapitału ludzkiego i społecznego Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego na bazie nowoczesnych usług publicznych, w szczególności w zakresie edukacji, zabezpieczenia społecznego i ochrony zdrowia	
Cel operacyjny 3.1 Rewitalizacja społeczna i infrastrukturalna – nowoczesna edukacja i ochrona zdrowia	Cel operacyjny 3.2 Rewitalizacja społeczna i infrastrukturalna – wzmocnienie integracji społecznej
Projekty	
Infrastruktura zdrowia na potrzeby społeczności regionu północno-wschodniej Polski PEREŁKA ZDROWIA	Integracja międzypokoleniowa
Infrastruktura dla usług publicznych – adaptacja zdegradowanych obiektów	Dłużej żyjemy
Żłobki i punkty przedszkolne	Seniorzy i juniorzy
Inwestycje w edukację – szkolnictwo zawodowe i punkty przedszkolne	Razem biegamy
Aktywna integracja zawodowa	
Samodzielność i samozatrudnienie	
Anty Pas	
Mały Mistrz	

Źródło: opracowanie własne

Działania w zakresie rewitalizacji społecznej i kulturalnej skupiają się przede wszystkim na poprawie jakości świadczonych usług społecznych w wymiarze subregionalnym w kluczowych dziedzinach z punktu widzenia jakości życia mieszkańców. Dotyczy to edukacji, zabezpieczenia społecznego i ochrony zdrowia. Decyzją samorządów tworzących Łomżyński Obszar Funkcjonalny są to kwestie, które powinny być rozwiązywane na szczeblu szerszym niż lokalny. Wobec problemów na rynku pracy, społecznego sceptycyzmu w kwestii zabezpieczeń społecznych obszar ten wydaje się ważny z punktu widzenia niwelowania ewentualnych problemów demograficznych. Podejmowanie działań na rzecz koncentracji ośrodków świadczenia usług społecznych i zdobywania specjalizacji przez poszczególne powiaty powinno uwzględniać strukturę geograficzną i administracyjną obszaru, z ośrodkiem o znaczeniu subregionalnym jakim jest Łomża. Inwestowanie w jakość usług edukacyjnych, dostosowanie ich do potrzeb rynku pracy, zarówno w perspektywie przyszłych pracowników jak i obecnych oraz kształtowanie właściwych postaw edukacyjnych i zawodowych daje obszarowi ogromne szanse na dynamiczny rozwój. Dlatego istotne są działania umożliwiające ludności w wieku produkcyjnym godzenie życia zawodowego z wychowywaniem dzieci (uruchamianie nowych punktów przedszkolnych i żłobków). Duże znaczenie ma tutaj również integracja społeczna. Działania na rzecz harmonijnego rozwoju wszystkich grup społecznych przynoszą korzyści w kontekście potencjału ludzkiego i społecznego jakim dysponuje Łomżyński Obszar Funkcjonalny.

Obszar zmagają się szczególnie z problemem osób starszych, opuszczonych, zagrożonych wykluczeniem społecznym. W tym zakresie przewiduje się próbę znalezienia optymalnego rozwiązania dotyczącego rozlokowania obiektów świadczących pomoc dla osób starszych. Podjęcie przedsięwzięć rozwojowych w tym zakresie jest kluczowe z punktu widzenia dalszego rozwoju gospodarczego i społecznego.

3.1 Projekty przypisane do celu operacyjnego 3.1 Rewitalizacja społeczna i infrastrukturalna – nowoczesna edukacja i ochrona zdrowia

Tytuł projektu: **Infrastruktura zdrowia na potrzeby społeczności regionu północno-wschodniej Polski**
Perła Zdrowia

Projekt jest zgodny z rekomendacjami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020:

- Oś priorytetowa VIII Infrastruktura dla usług użyteczności publicznej;
- Cel tematyczny 9: Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem;
- Priorytet inwestycyjny 9.1: Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszenia nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych.

Tabela 31 Logika interwencji projektu pn. Infrastruktura zdrowia na potrzeby społeczności regionu północno-wschodniej Polski

Cel strategiczny
Wzmacnianie kapitału ludzkiego i społecznego Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego na bazie nowoczesnych usług publicznych, w szczególności w zakresie edukacji, zabezpieczenia społecznego i ochrony zdrowia
Cel operacyjny
Rewitalizacja społeczna i infrastrukturalna – nowoczesna edukacja i ochrona zdrowia
Tytuł projektu
Infrastruktura zdrowia na potrzeby społeczności regionu północno-wschodniej Polski Perła Zdrowia
Istniejące problemy, przyczyny realizacji przedsięwzięcia (opis sytuacji problemowej)
Uwarunkowania endogeniczne regionu wskazują na konieczność rozbudowy infrastruktury w zakresie ochrony zdrowia, szczególnie w obszarze geriatricznej i opieki paliatywnej, profilaktyki i wczesnego wykrywania zaburzeń zdrowia, a także w obszarze opieki społecznej i opieki pielęgnacyjnej. Na terenie Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego obserwuje się deficyt placówek, które świadczyłyby opiekę w tym zakresie. Problem ten dotyczy całego województwa podlaskiego.
Cel przedsięwzięcia. Cel ogólny / cele szczegółowe
Celem przedsięwzięcia jest rozbudowa infrastruktury na potrzeby opieki zdrowotnej i społecznej.
Uzasadnienie przedsięwzięcia
Uzasadnieniem dla realizacji projektu jest kreowanie i wspieranie inteligentnych specjalizacji regionu, które spowodują wzrost gospodarczy i wpłyną na tworzenie nowych miejsc pracy. Konieczność Inwestycji w infrastrukturę zdrowotną i społeczną znajduje swoje uzasadnienie w uwarunkowaniach endogenicznych regionu i jego specjalizacją, która wiąże się z rolnictwem i przemysłem rolno-spożywczym i rodzącą się gałęzią silver economy, a także z dość niską kulturą prozdrowotną społeczności lokalnych. Seniorzy potrzebują odpowiedniej opieki medycznej i psychologicznej, dedykowanego dla nich sprzętu. Wszystko to składa się na pojęcie srebrnej gospodarki, tzw. silver economy, związanej z zaspokajaniem potrzeb osób starszych której znaczenie będzie w najbliższym czasie znacząco rosło. Niemniej ważne jest czerpanie z zasobów łomżyńskich uczelni, co jest niezwykle istotne ze względu na wzmocnienie potencjału i konkurencyjności naszej gospodarki opartej na wiedzy, innowacyjnej i związanej z działalnością B+R.
Efekty przedsięwzięcia
Cały cykl projektu spowoduje utworzenie ok. 500 miejsc pracy. Ponadto powstaną liczne miejsca pracy wśród lokalnych przedsiębiorców działających pod potrzeby nowopowstałych jednostek (Dom Pomocy Społecznej, Centrum Leczenia Uzależnień, Zakład Opiekuńczo-Lecznicy i Pielęgnacyjno-Opiekuńczy w Łomży, instytucje zajmujące się opieką zdrowotną pod zdefiniowane potrzeby regionalne, tj. geriatriczna i opieka paliatywna, Centrum

Rehabilitacji), stypendia dla lekarzy podejmujących specjalizację geriatryczną, gabinety dentystyczne i higieny ogólnej w szkołach, przychodnia geriatryczna i oddział szpitalny.	
Proponowane wskaźniki pomiaru efektywności projektu	
Wskaźnik produktu	- powierzchnia adoptowanych budynków, - liczba obiektów dostosowanych do osób niepełnosprawnych [szt.].
Wskaźnik rezultatu	- zgony wg przyczyn (choroby cywilizacyjne): nowotwory, choroby układu krążenia.

Źródło: opracowanie własne

Tytuł projektu : **Infrastruktura dla usług publicznych – adaptacja zdegradowanych obiektów**

Projekt jest zgodny z rekomendacjami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020:

- Oś priorytetowa VIII Infrastruktura dla usług użyteczności publicznej;
- Cel tematyczny 9: Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem;
- Priorytet inwestycyjny 9.2: Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich.

Tabela 32 Logika interwencji projektu pn. Infrastruktura dla usług publicznych – adaptacja zdegradowanych obiektów

Cel strategiczny	
Wzmacnianie kapitału ludzkiego i społecznego Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego na bazie nowoczesnych usług publicznych, w szczególności w zakresie edukacji, zabezpieczenia społecznego i ochrony zdrowia	
Cel operacyjny	
Rewitalizacja społeczna i infrastrukturalna – nowoczesna edukacja i ochrona zdrowia	
Tytuł projektu	
Infrastruktura dla usług publicznych – adaptacja zdegradowanych obiektów	
Istniejące problemy, przyczyny realizacji przedsięwzięcia (opis sytuacji problemowej)	
Grupą odbiorców są osoby ubogie, które nie uczestniczą w życiu kulturalno-społecznym, ale mają do tego konstytucyjne prawo, bowiem to właśnie ubóstwo zmusza je do ograniczenia potrzeb. Jednym z problemów ubóstwa jest starzejące się społeczeństwo. Często są to osoby samotne, które utrzymują się z niskiej emerytury. Borykające się z chorobami cywilizacyjnymi, nie mające wsparcia w rodzinie. Liczną grupę osób na terenie ŁOF stanowią długotrwale bezrobotni, którzy nauczyli się żyć i korzystać z pomocy socjalnej oferowanej przez różne organizacje. Należy w tym środowisku przeciwdziałać zjawisku bezrobocia dziedzicznego, uczyć najmłodszych nowych zachowań, pomagać w ich rozwoju intelektualnym. Młode osoby, które pochodziły ze środowisk zmarginalizowanych nie dostrzegają konieczności ani potrzeby czerpania z działań kultury wyższej tj. wystawy, koncerty, itp. Koncentrują się na poczuciu bezpieczeństwa często nawet w konflikcie z prawem. Niestety powielają oni wzorce zachowań wyniesione z domu, powiązane z alkoholizmem, przemocą w rodzinie, niedożywieniem. Aby zmienić negatywne wzorce zachowań należy podjąć szereg działań poznawczo rozwojowych.	
Cel przedsięwzięcia. Cel ogólny / cele szczegółowe	
Projekt ma na celu stworzenie obiektów, których skala oddziaływania obejmie liczną grupę mieszkańców obszaru zagrożoną wykluczeniem społecznym. Celem jest także tworzenie licznych miejsc pracy wśród lokalnych przedsiębiorców, bądź rozwój samozatrudnienia.	
Uzasadnienie przedsięwzięcia	
W programie zaproponowano szereg reakcji powiązanych, które to mają spowodować, że obiekty wskazane w programie staną się miejscem integrowania pokoleń, życia społecznego, spędzania wolnego czasu i ponownej integracji społecznej grup zmarginalizowanych. Docelowo ok. 30 osób może znaleźć zatrudnienie po zakończeniu jego realizacji na powstałych obiektach.	
Efekty przedsięwzięcia	
- adaptacja hali targowej przy ul. Stary Rynek w Łomży do pełnienia nowych funkcji szkoleniowych i gospodarczych wraz z zagospodarowaniem przyległego terenu funkcjonalnie związanego z obiektem, - rewitalizacja obszaru przy byłym Urzędzie Wojewódzkim w Łomży, w tym rewitalizacja budynku na cele kulturalne (adaptacja na siedzibę Filharmonii im. Lutostawskiego w Łomży), - rewitalizacja zdegradowanego terenu przy ul. Rynek i 1 Maja w Nowogrodzie (skwer i Izba Pamięci), - rewitalizacja zdegradowanego terenu po byłej hydroforni (działka i budynek) i przywrócenie funkcji społecznej w miejscowości Stara Łomża przy Szosie (na świetlicę socjalną dla dzieci i młodzieży).	
Proponowane wskaźniki pomiaru efektywności projektu	
Wskaźnik produktu	- powierzchnia zrewitalizowanych obszarów [ha], - liczba nowych / przebudowanych/ przekształconych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na zrewitalizowanych obszarach [szt.].
Wskaźnik rezultatu	- wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych.

Źródło: opracowanie własne

Tytuł projektu: **Żłobki i punkty przedszkolne**

Projekt jest zgodny z rekomendacjami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020:

- Oś priorytetowa II Przedsiębiorczość i aktywność zawodowa;
- Cel tematyczny 8: Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników;
- Priorytet inwestycyjny 8.8: Równouprawnienie płci oraz godzenie życia zawodowego i prywatnego.

Tabela 33 Logika interwencji projektu pn. Żłobki i punkty przedszkolne

Cel strategiczny:	
Wzmacnianie kapitału ludzkiego i społecznego Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego na bazie nowoczesnych usług publicznych, w szczególności w zakresie edukacji, zabezpieczenia społecznego i ochrony zdrowia	
Cel operacyjny:	
Rewitalizacja społeczna i infrastrukturalna – nowoczesna edukacja i ochrona zdrowia	
Tytuł projektu	
Żłobki i punkty przedszkolne	
Istniejące problemy, przyczyny realizacji przedsięwzięcia (opis sytuacji problemowej)	
Jednym z głównych problemów w regionie, wskazanych w Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020, jest ujemne saldo migracji oraz prognozowany dalszy spadek liczby ludności. W świetle powyższych zagrożeń istotnym obszarem działania powinno być tworzenie warunków sprzyjających godzeniu ról rodzinnych i zawodowych.	
Cel przedsięwzięcia. Cel ogólny / cele szczegółowe	
Celem głównym projektu jest stworzenie warunków do godzenia życia zawodowego i rodzinnego przez rodziców/opiekunów małych dzieci, poprzez zapewnienie opieki w przyzakładowej placówce opieki nad dzieckiem.	
Uzasadnienie przedsięwzięcia	
W wyniku utworzenia nowych miejsc pracy przez Inwestorów zostaną zatrudnione m.in. kobiety, którym Projekt umożliwi integrację z rynkiem pracy poprzez zapewnienie opieki nad dziećmi do lat 3. Ponadto umożliwiające zostaną elastyczne formy zatrudnienia. Należy podkreślić, iż zaplanowane w projekcie działania, zwłaszcza odnoszące się to utworzenia placówki opieki nad dzieckiem w miejscu pracy stanowi samą w sobie wartość dodaną projektu. Utworzony punkt przedszkolny będzie rozwiązaniem modelowym, wzorem dla innych pracodawców, w którym jako pierwszoplanowe realizowane będzie zadanie edukacyjno-wychowawcze. Ma ono pomóc dzieciom w zdobyciu kompetencji potrzebnych do udanego startu szkolnego, a największą zaletą to, że znajdować się będzie w miejscu pracy/nauki rodziców/opiekunów.	
Efekty przedsięwzięcia	
- zapewnienie lepszego dostępu do usług społecznych w szczególności do opieki nad małym dzieckiem, - utworzenie placówki zajmującej się opieką nad dziećmi do lat trzech (żłobek) w sąsiedztwie terenów inwestycyjnych.	
Proponowane wskaźniki pomiaru efektywności projektu	
Wskaźnik produktu	- liczba osób opiekujących się osobami zależnymi objętych wsparciem w programie, - liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi do lat trzech.
Wskaźnik rezultatu	- liczba osób zatrudnionych po opuszczeniu programu (w tym samozatrudnieni).

Źródło: opracowanie własne

Tytuł projektu: **Inwestycje w edukację – szkolnictwo zawodowe i punkty przedszkolne**

Projekt jest zgodny z rekomendacjami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020:

- Oś priorytetowa VIII Infrastruktura dla usług użyteczności publicznej;
- Cel tematyczny 10: Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie;
- Priorytet inwestycyjny 10.4: Inwestycje w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej.

Tabela 34 Logika interwencji projektu pn. Inwestycje w edukację – szkolnictwo zawodowe i punkty przedszkolne

Cel strategiczny	
Wzmacnianie kapitału ludzkiego i społecznego Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego na bazie nowoczesnych usług publicznych, w szczególności w zakresie edukacji, zabezpieczenia społecznego i ochrony zdrowia	
Cel operacyjny	
Rewitalizacja społeczna i infrastrukturalna – nowoczesna edukacja i ochrona zdrowia	
Tytuł projektu	
Inwestycje w edukację – szkolnictwo zawodowe i punkty przedszkolne	
Istniejące problemy, przyczyny realizacji przedsięwzięcia (opis sytuacji problemowej)	
Na terenie Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego istnieje potrzeba rozbudowania bazy przedszkolnej oraz szkolnictwa zawodowego na potrzeby lokalnych przedsiębiorców znajdujących się na nowo powstałych terenach inwestycyjnych ŁOF.	
Cel przedsięwzięcia. Cel ogólny / cele szczegółowe	
Celem projektu jest dostosowanie kształcenia zawodowego do potrzeb rynku, zwłaszcza w kontekście inteligentnych specjalizacji regionu, tak aby lokalni przedsiębiorcy mieli szanse pozyskać specjalistów. Jednocześnie dla możliwości pogodzenia życia zawodowego z rodzinnym istotna jest baza edukacyjna dla dzieci.	
Uzasadnienie przedsięwzięcia	
Kształcenie w określonych kierunkach będzie umożliwiało realizację zapotrzebowania lokalnych ośrodków na wykwalifikowanych pracowników, zmniejszając tym samym proces migracji zarobkowej zarówno do innych rejonów Polski jak i za granicę. Działania gmin obszaru będą ukierunkowane na poprawę dostępu do edukacji przedszkolnej poprzez rozbudowę przedszkoli i organizowanie punktów opieki nad dzieckiem.	
Efekty przedsięwzięcia	
- rozbudowa szkół technicznych, związanych z produkcją rolno- spożywczą oraz powiązanych z nimi kierunkami mechanicznymi i elektromechanicznymi, poprzez doposażenie pracowni, które pozwoli lokalnym przedsiębiorcom pozyskać specjalistów odpowiadających wymogom lokalnego rynku pracy na potrzeby inteligentnych specjalizacji przy wykorzystaniu potencjału endogenicznego, którym jest przemysł rolno- spożywczy oraz rolnictwo,	
- przebudowa i modernizacja obiektu sportowego znajdującego się przy kompleksie szkolnym w Piątnicy.	
- adaptacja, rozbudowa i modernizacja obiektów celem dostosowania do potrzeb dzieci przedszkolnych (powstawanie punktów przedszkolnych przy SP, rozbudowa przedszkola w Nowogrodzie, rozbudowa przedszkola w Konarzycach).	
Proponowane wskaźniki pomiaru efektywności projektu	
Wskaźnik produktu	- liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury jednostek organizacyjnych systemu oświaty, - potencjalna liczba użytkowników infrastruktury opieki nad dziećmi lub edukacyjnej wspartej w programie.
Wskaźnik rezultatu	- odsetek dzieci w wieku 3-4 lat objętych wychowaniem przedszkolnym (przedszkola, punkty i zespoły przedszkolne), - młodzież niekontynuująca nauki.

Źródło: opracowanie własne

Tytuł projektu: **Aktywna integracja zawodowa**

Projekt jest zgodny z rekomendacjami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020:

- Oś priorytetowa VII Poprawa spójności społecznej;
- Cel tematyczny 9: Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem;
- Priorytet inwestycyjny 9.7: Ułatwienie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym.

Tabela 35 Logika interwencji projektu pn. Aktywna integracja zawodowa

Cel strategiczny	
Wzmacnianie kapitału ludzkiego i społecznego Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego na bazie nowoczesnych usług publicznych, w szczególności w zakresie edukacji, zabezpieczenia społecznego i ochrony zdrowia	
Cel operacyjny	
Rewitalizacja społeczna i infrastrukturalna – nowoczesna edukacja i ochrona zdrowia	
Tytuł projektu	
Aktywna integracja zawodowa	
Istniejące problemy, przyczyny realizacji przedsięwzięcia (opis sytuacji problemowej)	
Łomżyński Obszar Funkcjonalny zmaga się z problemami natury społecznej. Osoby wykluczone i zagrożone wykluczeniem społecznych oraz ich rodziny, bezrobotni, nieaktywni zawodowo będący w wieku aktywności zawodowej, osoby karane, które opuściły zakłady karne, niepełnosprawni, bezdomni, to grupy, które wymagają określonego rodzaju wsparcia, szczególnie w zakresie integracji społecznej, zawodowej i dostępu do usług publicznych.	
Cel przedsięwzięcia. Cel ogólny / cele szczegółowe	
Celem projektu jest poprawa dostępu osób zagrożonych wykluczeniem społecznym do usług związanych z opieką zdrowotną, społeczną poprzez rozwój innowacyjnych form środowiskowego wsparcia oraz ich aktywna integracja zawodowa. Celem projektu jest działanie indywidualne, adresowane do konkretnych osób w bardzo zróżnicowanej formie, która wymaga bardzo zróżnicowanego podejścia zarówno w wymiarze organizacyjnym, jak i instrumentalnym.	
Uzasadnienie przedsięwzięcia	
Program pozwoli zakończyć trwały proces bezczynności zawodowej i poprawi kondycję zarówno w relacjach życiowych jak i rodzinnych osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.	
Efekty przedsięwzięcia	
- aktywizacja społeczna i zawodowa osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez: programy profilaktyki uzależnień jako element aktywizacji zdrowotnej, stałe wsparcie psychologiczne, dojazdy do ZOZ, ośrodka pomocy społecznej, poradni, warsztaty terapii zajęciowej, udział w życiu kulturalno-społecznym.	
Proponowane wskaźniki pomiaru efektywności projektu	
Wskaźnik produktu	- liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, które skorzystały z usług społecznych w programie, - liczba projektów w pełni lub częściowo realizowanych przez partnerów społecznych lub organizacje pozarządowe.
Wskaźnik rezultatu	- liczba osób, które podjęły kształcenie lub szkolenie po opuszczeniu programu. - liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu.

Źródło: opracowanie własne

Tytuł projektu: **Samodzielność i samozatrudnienie**

Projekt jest zgodny z rekomendacjami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020:

- Oś priorytetowa VII Poprawa spójności społecznej;
- Cel tematyczny 9: Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem;
- Priorytet inwestycyjny 9.8: Wspieranie gospodarki społecznej i przedsiębiorstw społecznych.

Tabela 36 Logika interwencji projektu pn. *Samodzielność i samozatrudnienie*

Cel strategiczny	
Wzmacnianie kapitału ludzkiego i społecznego Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego na bazie nowoczesnych usług publicznych, w szczególności w zakresie edukacji, zabezpieczenia społecznego i ochrony zdrowia	
Cel operacyjny	
Rewitalizacja społeczna i infrastrukturalna – nowoczesna edukacja i ochrona zdrowia	
Tytuł projektu	
Samodzielność i samozatrudnienie	
Istniejące problemy, przyczyny realizacji przedsięwzięcia (opis sytuacji problemowej)	
Dużym problemem dla Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego jest bezrobocie i niski poziom przedsiębiorczości, które w dużym stopniu dotyczą środowisk zmarginalizowanych. Kompleksowe wsparcie może umożliwić znalezienie źródła dochodu poprzez tworzenie spółdzielni socjalnych	
Cel przedsięwzięcia. Cel ogólny / cele szczegółowe	
Celem projektu jest tworzenie spółdzielni socjalnych, które działają na rzecz ludzi w podobnej sytuacji na rynku pracy. Podmioty ekonomii społecznej aktywizują bowiem podmioty pomijane na lokalnych rynkach pracy.	
Uzasadnienie przedsięwzięcia	
Projekt jest kolejnym etapem Programu przeciwdziałania patologiom i przemocy w rodzinie. Projekt przyczyni się do poprawy spójności społecznej na terenie ŁOF, umożliwi uzyskanie źródła dochodu i wykreuje postawy przedsiębiorcze wśród osób ze środowisk zmarginalizowanych.	
Efekty przedsięwzięcia	
- aktywizacja społeczna i zawodowa osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez wsparcie szkoleniowo-doradcze z nastawieniem na szkolenia zawodowe wg indywidualnych potrzeb grupy docelowej,	
- finansowe bezzwrotne dotacje dla osób fizycznych w zakresie uruchomienia działalności gospodarczej,	
- finansowanie pomostowe, itp. Dzięki projektowi osoby w trudnej sytuacji zostaną reaktywowane na rynku pracy.	
Proponowane wskaźniki pomiaru efektywności projektu	
Wskaźnik produktu	- liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie, - liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem.
Wskaźnik rezultatu	- liczba utworzonych podmiotów ekonomii społecznej, - liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych, - liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach ekonomii społecznej nie będących przedsiębiorstwami społecznymi.

Źródło: opracowanie własne

Tytuł projektu: **Anty Pas**

Projekt jest zgodny z rekomendacjami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020:

- Oś priorytetowa VII Poprawa spójności społecznej;
- Cel tematyczny 9: Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem;
- Priorytet inwestycyjny 9.4: Aktywna integracja w szczególności w celu poprawy zatrudnialności.

Tabela 37 Logika interwencji projektu pn. Anty Pas

Cel strategiczny	
Wzmacnianie kapitału ludzkiego i społecznego Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego na bazie nowoczesnych usług publicznych, w szczególności w zakresie edukacji, zabezpieczenia społecznego i ochrony zdrowia	
Cel operacyjny	
Rewitalizacja społeczna i infrastrukturalna – nowoczesna edukacja i ochrona zdrowia	
Tytuł projektu	
Anty Pas	
Istniejące problemy, przyczyny realizacji przedsięwzięcia (opis sytuacji problemowej)	
Problemy społeczne dotyczące gminy Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego często mają wymiar wielopokoleniowy. Określone wzorce zachowań skutkujące bezrobociem i wykluczeniem społecznym są zagrożeniem dla najmłodszego pokolenia. Należy zaznaczyć, że dzieci ze środowisk zmarginalizowanych są często krzywdzone i bez pomocy z zewnątrz bardzo często nie jest w stanie poradzić sobie z problemami codziennymi i pozostają poza marginesem życia społecznego, w konsekwencji często nie mogą odnaleźć się na rynku pracy i w kontaktach społecznych.	
Cel przedsięwzięcia. Cel ogólny / cele szczegółowe	
Celem szczegółowym projektu jest rozwój instrumentów aktywnej integracji i umożliwienie dostępu do nich osobom wykluczonym i zagrożonym wykluczeniem społecznym.	
Uzasadnienie przedsięwzięcia	
Jest to projekt przeciwdziałania zjawisku bezrobocia dziedzicznego. Programy Aktywizacji Społeczno-zawodowej dla dzieci ze środowisk zmarginalizowanych pozwolą na przygotowywane indywidualnych planów działania, opracowanych w oparciu o zaproponowane działania i instrument aktywizacji dla osób mają umożliwić im adaptację w społeczeństwie i podjęcie pracy. Usługi społeczne mają pomóc przezwyciężyć indywidualne bariery w integracji społecznej do których uczestnicy będą wspierani przez asystenta osobistego	
Efekty przedsięwzięcia	
- aktywizacja społeczna i zawodowa osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez pomoc osobom ubogim, w tym niepełnosprawnym oraz ich rodzinom w aktywnej integracji ze środowiskiem lokalnym (wolontariat i współpraca z MGOŚ),	
- udział w programach profilaktyki uzależnień jako element aktywizacji zdrowotnej,	
- udział w życiu kulturalno-społecznym jako aktywizacja społeczna, zakup podstawowych artykułów, np. odzieży, podręczników do szkoły,	
- podnoszenie kwalifikacji poprzez i edukację, staże zawodowe, pod potrzeby pracodawców, wsparcie kształcenia na poziomie ponadgimnazjalnym kadr drobnego rzemiosła	
Proponowane wskaźniki pomiaru efektywności projektu	
Wskaźnik produktu	- liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie, - liczba osób w wieku poniżej 25 lat objętych wsparciem w programie, - liczba projektów w pełni lub częściowo realizowanych przez partnerów społecznych lub organizacje pozarządowe, - liczba projektów obejmujących administrację publiczną lub służby publiczne.
Wskaźnik rezultatu	- liczba osób nieaktywnych zawodowo, poszukujących pracy po opuszczeniu programu. - liczba osób zatrudnionych po opuszczeniu programu. - liczba osób posiadających zatrudnienie 6 miesięcy po opuszczeniu programu (w tym samozatrudnieni).

Źródło: opracowanie własne

Tytuł projektu: **Mały Mistrz**

Projekt jest zgodny z rekomendacjami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020:

- Oś priorytetowa III Kompetencje i kwalifikacje;
- Cel tematyczny 10: Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie;
- Priorytet inwestycyjny 10.1: Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej, oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia.

Tabela 38 Logika interwencji projektu pn. *Mały Mistrz*

Cel strategiczny	
Wzmacnianie kapitału ludzkiego i społecznego Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego na bazie nowoczesnych usług publicznych, w szczególności w zakresie edukacji, zabezpieczenia społecznego i ochrony zdrowia	
Cel operacyjny	
Rewitalizacja społeczna i infrastrukturalna – nowoczesna edukacja i ochrona zdrowia	
Tytuł projektu	
Mały mistrz	
Istniejące problemy, przyczyny realizacji przedsięwzięcia (opis sytuacji problemowej)	
Zdefiniowanym problemem na terenie Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego jest brak kontynuacji nauki po ukończeniu szkoły gimnazjalnej. Odczuwalne są także dysproporcje w jakości edukacji przedszkolnej jak i szkolnej pomiędzy ośrodkami miejskimi a wiejskimi	
Cel przedsięwzięcia. Cel ogólny / cele szczegółowe	
Celem projektu jest zwiększenie dostępu do wysokiej jakości usług edukacji przedszkolnej a także kształcenia na poziomie podstawowym i ponadpodstawowym. Opierało to się będzie na podniesieniu kompetencji kluczowych oraz rozwijaniu talentów uczniów przygotowując ich jednocześnie do przyszłego zatrudnienia.	
Uzasadnienie przedsięwzięcia	
Projekt będzie miał duży wpływ na podniesienie kompetencji uczniów, motywacje do kontynuacji kształcenia na poziomie ponadgimnazjalnym i w konsekwencji na zatrudnienie osób młodych.	
Efekty przedsięwzięcia	
Realizacja projektu przyczyni się do wzrostu kompetencji uczniów poprzez dostosowany sposób motywowania (programy stypendialne, zakup sprzętu komputerowego, dodatkowe zajęcia). Efektem będzie wzrost liczby uczniów kontynuujących edukację na poziomie ponadgimnazjalnym.	
Proponowane wskaźniki pomiaru efektywności projektu	
Wskaźnik produktu	- organizacja zajęć dodatkowych dla uczniów, - nawiązanie współpracy szkół technicznych z lokalnymi pracodawcami, - rozwój kompetencji kluczowych uczniów, rozwój kompetencji cyfrowych nauczycieli oraz działania podnoszące świadomość rodziców w zakresie wychowania oraz rozwoju dziecka.
Wskaźnik rezultatu	- liczba nauczycieli prowadząca zajęcia z wykorzystaniem TIK, - udział dzieci w wieku 3-4 lat objętych wychowaniem przedszkolnym (przedszkola, punkty i zespoły przedszkolne), - młodzież kontynuująca naukę.

Źródło: opracowanie własne

3.2. Projekty przypisane do celu operacyjnego 3.2. Rewitalizacja społeczna i infrastrukturalna – wzmocnienie integracji społecznej

Tytuł projektu: **Integracja międzypokoleniowa**

Projekt jest zgodny z rekomendacjami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020:

- Oś priorytetowa VII Poprawa spójności społecznej;
- Cel tematyczny 9: Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem;
- Priorytet inwestycyjny 9.4 Aktywna integracja w szczególności w celu poprawy zatrudnialności.

Tabela 39 Logika interwencji programu pn. Integracja międzypokoleniowa

Cel strategiczny	
Wzmacnianie kapitału ludzkiego i społecznego Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego na bazie nowoczesnych usług publicznych, w szczególności w zakresie edukacji, zabezpieczenia społecznego i ochrony zdrowia	
Cel operacyjny	
Rewitalizacja społeczna i infrastrukturalna – wzmocnienie integracji społecznej	
Tytuł projektu	
Integracja międzypokoleniowa	
Istniejące problemy, przyczyny realizacji przedsięwzięcia (opis sytuacji problemowej)	
Analiza struktury wieku ludności wskazuje, że podobnie jak w kraju następuje proces starzenia się społeczeństwa regionu. Taki stan potwierdza spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym. Zgodnie z prognozami demograficznymi proces starzenia się ludności będzie postępował. Niska jest aktywność osób w wieku poprodukcyjnym. Następuje znaczne pogorszenie sytuacji mieszkaniowej i ekonomicznej tej grupy. Są to bardzo często osoby samotne i niepełnosprawne, pozostające na marginesie życia społecznego społeczności lokalnych.	
Cel przedsięwzięcia. Cel ogólny / cele szczegółowe	
Celem projektu jest poprawa sytuacji osób starszych poprzez rozwój innowacyjnych form środowiskowego wsparcia. Działania w projekcie mają ograniczyć proces marginalizacji ludzi starszych, zmniejszyć rozmiar zjawiska wykluczenia społecznego. Przedsięwzięcie wykreuje /uporządkuje integrację międzypokoleniową i zwiększy udziału osób starszych w życiu społecznym.	
Uzasadnienie przedsięwzięcia	
Projekt wpłynie na podniesienie jakości życia osób starszych poprzez zwiększenie dostępności do oferty pomocowej i możliwych form aktywności. Działania w niniejszym projekcie mają utrwalac lepszy stan zdrowia osiągnięty w procesie leczenia oraz wpłynac na utrzymanie tegoż stanu. Podkreślić należy, że aktywność fizyczna i ruchowa wpływa na poprawę samopoczucia. Ważne jest także, aby osoby starsze mogły intelektualnie zaspakajać własne potrzeby.	
Efekty przedsięwzięcia	
Rozwój działań na rzecz integracji międzypokoleniowej, partycypacji społecznej, opieki i wsparcia najstarszego pokolenia w Łomżyńskim Obszarze Funkcjonalnym	
Proponowane wskaźniki pomiaru efektywności projektu	
Wskaźnik produktu	- liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie, - liczba osób w wieku powyżej 50/60 lat objętych wsparciem w programie, - liczba projektów w pełni lub częściowo realizowanych przez partnerów społecznych lub organizacje pozarządowe, - liczba projektów obejmujących administrację publiczną lub służby publiczne, - liczba osób nieaktywnych zawodowo, nieuczestniczących w szkoleniu lub kształceniu, objętych wsparciem w programie.
Wskaźnik rezultatu	- liczba osób zatrudnionych po opuszczeniu programu, - liczba osób posiadających zatrudnienie 6 miesięcy po opuszczeniu programu (w tym samozatrudnieni).

Źródło: opracowanie własne

Tytuł projektu: **Dłużej żyjemy**

Projekt jest zgodny z rekomendacjami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020:

- Oś priorytetowa VII Poprawa spójności społecznej;
- Cel tematyczny 9: Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem;
- Priorytet inwestycyjny 9.4: Aktywna integracja w szczególności w celu poprawy zatrudnialności.

Tabela 40 Logika interwencji projektu pn. Dłużej żyjemy

Cel strategiczny	
Wzmacnianie kapitału ludzkiego i społecznego Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego na bazie nowoczesnych usług publicznych, w szczególności w zakresie edukacji, zabezpieczenia społecznego i ochrony zdrowia	
Cel operacyjny	
Rewitalizacja społeczna i infrastrukturalna – wzmocnienie integracji społecznej	
Tytuł projektu	
Dłużej żyjemy	
Istniejące problemy, przyczyny realizacji przedsięwzięcia (opis sytuacji problemowej)	
Wśród problemów społecznych Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego obserwuje się spadek aktywności społecznej osób starszych, co prowadzi do obniżenia jakości ich życia.	
Cel przedsięwzięcia. Cel ogólny / cele szczegółowe	
Celem projektu jest integracja wewnątrz i międzypokoleniowa oraz poprawa jakości i poziomu życia osób starszych oraz zagospodarowanie potencjału osób starszych poprzez aktywność społeczną.	
Uzasadnienie przedsięwzięcia	
Realizacja projektu ograniczy proces marginalizacji ludzi starszych, zmniejszy rozmiar zjawiska wykluczenia społecznego oraz zmieni mentalność uczestników i ich nastawienie do otoczenia. Projekt będzie opierał się na współpracy i zaangażowaniu wolontariuszy, kreatywnych liderów społecznych/społeczności lokalnych, którymi mogą być zarówno juniorzy jak i seniorzy. Projekt pozwoli również zagospodarować czas wolny młodych ludzi, wykształci postawy prospołeczne, a także zwiększy świadomość zdrowotną.	
Efekty przedsięwzięcia	
Rozwój działań na rzecz integracji międzypokoleniowej, partycypacji społecznej, opieki i wsparcia najstarszego pokolenia w Łomżyńskim Obszarze Funkcjonalnym.	
Proponowane wskaźniki pomiaru efektywności projektu	
Wskaźnik produktu	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób nieaktywnych zawodowo, nieuczestniczących w szkoleniu lub kształceniu, objętych wsparciem w programie, - liczba osób w wieku powyżej 50/60 lat objętych wsparciem w programie, - liczba projektów w pełni lub częściowo realizowanych przez partnerów społecznych lub organizacje pozarządowe, - liczba projektów obejmujących administrację publiczną lub służby publiczne.
Wskaźnik rezultatu	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób zatrudnionych po opuszczeniu programu, - liczba osób nieaktywnych zawodowo, poszukujących pracy po opuszczeniu programu.

Źródło: opracowanie własne

Tytuł projektu: **Seniorzy i juniorzy**

Projekt jest zgodny z rekomendacjami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020:

- Oś priorytetowa VII Poprawa spójności społecznej;
- Cel tematyczny 9: Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem;
- Priorytet inwestycyjny 9.7: Ułatwienie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym.

Tabela 41 Logika interwencji projektu pn. Seniorzy i juniorzy

Cel strategiczny
Wzmacnianie kapitału ludzkiego i społecznego Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego na bazie nowoczesnych usług publicznych, w szczególności w zakresie edukacji, zabezpieczenia społecznego i ochrony zdrowia
Cel operacyjny
Rewitalizacja społeczna i infrastrukturalna – wzmocnienie integracji społecznej
Tytuł projektu
Seniorzy i juniorzy
Istniejące problemy, przyczyny realizacji przedsięwzięcia (opis sytuacji problemowej)
Analiza struktury wieku ludności wskazuje, że podobnie jak w kraju następuje proces starzenia się społeczeństwa regionu. Zgodnie z prognozami demograficznymi proces starzenia się ludności będzie postępował. Społeczeństwo staje się coraz starsze, co wiąże się z potrzebą dłuższej aktywności zawodowej. Seniorzy są to bardzo często osoby samotne schorowane lub niepełnosprawne, pozostające na marginesie życia społecznego. Niska emerytura bądź brak pracy powodują, że nie posiadają oni dostatecznych środków pieniężnych na podstawowe wydatki. Następuje znaczne pogorszenie sytuacji mieszkaniowej i ekonomicznej tej grupy. Osoby takie wymagają wsparcia w życiu codziennym poprzez dostarczenie zakupów, zorganizowanie posiłków, dojazd do ZOZ czy szpitala. W znacznie gorszej sytuacji są osoby zamieszkujące na terenach wiejskich, bowiem mają one utrudniony dostęp do specjalistycznej opieki lub usług społecznych. Często odkładają one wizyty u specjalisty bowiem wiąże się ona z zaangażowaniem innych osób/ członków rodziny. Podkreślić należy także, że opieka nad osobami starszymi uniemożliwia także podjęcie pracy członkom ich rodzin, bądź rezygnację z niej. Słabo rozwinięty system usług w środowisku sprawia, że potrzeby seniorów nie są dostatecznie zaspakajane. Występuje brak dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług w tym opieki zdrowotnej i usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym.
Cel przedsięwzięcia. Cel ogólny / cele szczegółowe
Celem projektu to poprawa sytuacji osób starszych poprzez rozwój innowacyjnych form środowiskowego wsparcia, a w efekcie poprawa ich jakości życia.
Uzasadnienie przedsięwzięcia
Większa dostępność do oferty pomocowej i możliwych form aktywności sprzyjać ma także ponownemu włączeniu ich do życia społecznego. Istotne staje się, aby zahamować proces marginalizacji ludzi starszych i zmniejszyć zjawisko wykluczenia społecznego oraz ich ubożenia. Niebagatelna jest integracja międzypokoleniowa, umiejętność wspólnego spędzania czasu, uczenia się i czerpania z doświadczenia życiowego i zawodowego seniorów.
Efekty przedsięwzięcia
Realizacja projektu wpłynie na poprawę jakości życia osób starszych na terenie Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego, poprzez dostęp do usług zdrowotnych, rehabilitacyjnych, kulturalnych i transportowych, wspieranie rozwoju mieszkalnictwa chronionego przystosowanego do potrzeb osób starszych, rozwój różnorodnych form aktywizacji osób starszych, zwiększanie dostępności do usług informacyjnych i poradnictwa, rozwój opieki i wsparcia najstarszego pokolenia, opieka nad osobą starszą, wspieranie inicjatyw promujących kształcenie i edukację mających na celu podtrzymywanie sprawności intelektualnej oraz życiowej ludzi starszych. Nastąpi również rozwój integracji międzypokoleniowej.

Proponowane wskaźniki pomiaru efektywności projektu	
Wskaźnik produktu	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, które skorzystały z usług społecznych w programie, - liczba projektów w pełni lub częściowo realizowanych przez partnerów społecznych lub organizacje pozarządowe, - liczba imprez, inicjatyw wpływających na integrację międzypokoleniową.
Wskaźnik rezultatu	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób, które podjęły kształcenie lub szkolenie po opuszczeniu programu (C), - liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu, - liczba osób starszych, które rozpoczęły udział w projekcie.

Źródło: opracowanie własne

Tytuł projektu: **Razem biegamy**

Projekt jest zgodny z rekomendacjami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020:

- Oś Priorytetowa VI Ochrona środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami;
- Cel tematyczny 6: Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami.
- Priorytet inwestycyjny 6.4: Podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów przemysłowych (w tym terenów powojkowych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza oraz propagowania działań służących zmniejszaniu hałasu.

Tabela 42 Logika interwencji projektu pn. Razem biegamy

Cel strategiczny	
Wzmacnianie kapitału ludzkiego i społecznego Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego na bazie nowoczesnych usług publicznych, w szczególności w zakresie edukacji, zabezpieczenia społecznego i ochrony zdrowia	
Cel operacyjny	
Rewitalizacja społeczna i infrastrukturalna – wzmocnienie integracji społecznej	
Tytuł projektu	
Razem biegamy	
Istniejące problemy, przyczyny realizacji przedsięwzięcia (opis sytuacji problemowej)	
Na terenie Łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego wymagana jest interwencja w zakresie promowania postaw związanych z ochroną środowiska i zdrowym stylem życia, również w kontekście integracji społecznej. Brakuje działań, które w jednakowym stopniu byłyby interesujące dla każdego pokolenia.	
Cel przedsięwzięcia. Cel ogólny / cele szczegółowe	
Celem przedsięwzięcia jest integracja międzypokoleniowa poprzez wykreowanie i promocję aktywnego i ekologicznego stylu życia na obszarze ŁOF – bieganie dla wszystkich, nie tylko dla ludzi młodych.	
Uzasadnienie przedsięwzięcia	
Projekt przyczyni się do rozwoju przyjaznych dla środowiska form aktywnego spędzania czasu oraz ekonomicznego wykorzystania lokalnych zasobów przyrodniczych.	
Efekty przedsięwzięcia	
Stworzenie i rozpropagowanie ekologicznego produktu/wydarzenia regionalnego – Wiosennego maratonu Biegowego, nakierowanego w szczególności na integrację pokoleń.	
Proponowane wskaźniki pomiaru efektywności projektu	
Wskaźnik produktu	- liczba kampanii promocyjno-informacyjnych.
Wskaźnik rezultatu	- liczba uczestników zorganizowanych wydarzeń/imprez, - liczba zorganizowanych wydarzeń/imprez

Źródło: opracowanie własne

Spis tabel

Tabela 1 Koncepcja strategiczna dla ŁOF – Cel strategiczny 1, cele operacyjne i projekty	5
Tabela 2 Logika interwencji projektu pn. Łączą nas drogi – usprawnienia drogowe w ŁOF	8
Tabela 3 Logika interwencji projektu pn. Łączy nas rzeka – miejsca integracji.....	10
Tabela 4 Logika interwencji projektu pn. Łączy nas rzeka - rewitalizacja	11
Tabela 5 Logika interwencji projektu pn. Aktywizacja zawodowa w oparciu o zawody zielonych przemysłów.....	12
Tabela 6 Logika interwencji projektu pn. Agroturystyka i samozatrudnienie 45+	13
Tabela 7 Logika interwencji projektu pn. Zielone miejsca pracy w ŁOF.....	14
Tabela 8 Logika interwencji projektu pn. Letnie imprezy kulturalno-rozrywkowe na terenie ŁOF.....	15
Tabela 9 Logika interwencji projektu pn. Przygotowanie i uzbrojenie terenów inwestycyjnych w ŁOF.....	16
Tabela 10 Logika interwencji projektu pn. Wykształcone kadry motorem gospodarki	17
Tabela 11 Logika interwencji projektu pn. Pieniądze na start	18
Tabela 12 Logika interwencji projektu pn. Przedsiębiorczy 50&30	19
Tabela 13 Logika interwencji projektu pn. Program wsparcia uczniów szkół zawodowych na terenie ŁOF.....	20
Tabela 14 Logika interwencji projektu pn. ŁOF – kadry zielonych przemysłów.....	21
Tabela 15 Logika interwencji projektu pn. Targi eko żywności	22
Tabela 16 Koncepcja strategiczna dla ŁOF – Cel strategiczny 2, cele operacyjne i projekty	23
Tabela 17 Logika interwencji projektu pn. Czyste i ekologiczne – odnawialne źródła energii.....	25
Tabela 18 Logika interwencji projektu pn. Czyste i ekologiczne - odpady.....	26
Tabela 19 Logika interwencji projektu pn. Oczyszczanie terenu ŁOF z azbestu i wyrobów zawierających azbest.....	28
Tabela 20 Logika interwencji projektu pn. Łączy nas rzeka – obiekty dziedzictwa kulturowego	29
Tabela 21 Logika interwencji projektu pn. Eko ścieżki edukacyjne.....	30
Tabela 22 Logika interwencji projektu pn. Edukacja ekologiczna w ŁOF.....	31
Tabela 23 Logika interwencji projektu pn. Czyste i ekologiczne – nowe zieleńce i miejsca wypoczynku.....	32
Tabela 24 Logika interwencji projektu pn. Czyste lasy i pola	33
Tabela 25 Logika interwencji projektu pn. Inteligentny transport niskoemisyjny na terenie ŁOF.....	34
Tabela 26 Logika interwencji projektu pn. Chronimy dziedzictwo kultury woj. podlaskiego.....	36
Tabela 27 Logika interwencji projektu pn. Chronimy dziedzictwo naturalne woj. podlaskiego	37
Tabela 28 Logika interwencji projektu pn. Od młodości do starości.....	38
Tabela 29 Logika interwencji projektu pn. Rowerowy BUS (bulwary – urzędy – szkoły)	39
Tabela 30 Koncepcja strategiczna dla ŁOF – Cel strategiczny 3, cele operacyjne i projekty	40
Tabela 31 Logika interwencji projektu pn. Infrastruktura zdrowia na potrzeby społeczności północnowsch. Polski	42
Tabela 32 Logika interwencji projektu pn. Infrastruktura dla usług publicznych.....	44
Tabela 33 Logika interwencji projektu pn. Żłobki i punkty przedszkolne.....	45
Tabela 34 Logika interwencji projektu pn. Inwestycje w edukację – szkolnictwo zawodowe i punkty przedszkolne.....	46
Tabela 35 Logika interwencji projektu pn. Aktywna integracja zawodowa	47
Tabela 36 Logika interwencji projektu pn. Samodzielność i samozatrudnienie	48

Tabela 37 Logika interwencji projektu pn. Anty Pas	49
Tabela 38 Logika interwencji projektu pn. Mały Mistrz	50
Tabela 39 Logika interwencji programu pn. Integracja międzypokoleniowa	51
Tabela 40 Logika interwencji projektu pn. Dłużej żyjemy	52
Tabela 41 Logika interwencji projektu pn. Seniorzy i juniorzy	53
Tabela 42 Logika interwencji projektu pn. Razem biegamy	55

Miasto Łomża

Gmina Łomża

Gmina Piątnica

Gmina Nowogród

ŁOMŻYŃSKI OBSZAR FUNKCJONALNY